

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2,40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să inapo-
iază.

Clasa de mijloc la Românii bucovineni.

Cernăuți, 21 Aug.

Urmarea nefastă a unirii Bucovinei cu Galizia în 1786 a fost și imigrarea în masse a Evreilor în țara noastră, cari rând pe rând ni-au acaparat negoțul și industria printr-o concurență neleală și dăunătoare neamului românesc. Neguțătorii și meseriașii noștri de pe la orașe au dispărut în-lată, iar țăranul văzând felul necinstit al Evreilor de a-și câștiga pâinea, s'au ferit de negoț ca de foc, deoarece li-a intrat în minte că negoțul și meseriile sunt ceva necinstit, pentru că le practică numai Jidovii. Românului, mai ales celui dela țară, nu-i convine specula, ci-i place mai bine să-l ardă soarele, să-l bată vântul pe brază câștigându-și în mod cinstit pâinea de toate zilele, adevărat în sudoarea feței sale, decât să și-o agonisească, dedicându-se negoțului sau meșteșugului.

Din cauza acestei concepții greșite despre negoț și meserii, apoi și din pricina necinstitei concurențe evreiești, Românii bucovineni ca și cei din Moldova, n'au încă o clasă de mijloc, iar năzuințele conducătorilor noștri de a îndemna țăranimea să-și dea odraslele la negoț și meserii, n'au prea adus roade, căci știut este că orice sfat bun trebuie să fie urmat și de exemplul sfătuitorului. La noi însă tocmai acest fapt li-a scăpat din vedere unor conducători de ai noștri, cum e de pildă cazul trălătorului deputat Florea Lupu, care, în

calitate de președinte al Centralei caselor rurale române, a plasat la fereastră de scânduri din Rădăuți, înființat cu creditul băncilor rurale române, nu mai puțin de 162 de lucrători și funcționari evrei, față de 7 creștini, între cari se află și 5 Români. Exemplul acesta atât de trist de sigur că nu-l va îndemna pe Românul nostru să se ocupe cu meșteșugul și cu comerțul, când vede cât de mașter e tractat de conducătorii rătăciți.

Urmarea e că țăranii români din mijlocul cărora s'ar putea recruta cu vremea viitoarea clasă de mijloc românească, stau pasivi față de orice sfat priitor lor pentru îmbrățișarea meseriilor. Această indolență a noastră n'o putem ilustra mai bine decât cu numărul disparent de mic al elevilor români dela școala de arte și meserii din Cernăuți. Din 546 de elevi cari au cercetat școala în acest an, după limbă numai 28 sunt Români! Contingentul cel mai mare îl dau Evreii cu 309 elevi, apoi Nemții cu 111 elevi, iar la fine vin Polonii cu 54, Rutenii cu 35 și alți câțva străini. Va să zică dintre națiunile din Bucovina noi avem cei mai puțini elevi meseriași, lăsând la o parte școala din Câmpulung pentru lucrarea artistică a lemnului, care școală are un considerabil număr de elevi români.

E posibil că starea aceasta anormală și atât de tristă să se schimbe mai târziu în bine, luând în considerare faptul că în anul acesta Românii au clădit — deocamdată pe datorie! — un excelent internat pentru elevii meseriași, cari din pricina sărăciei nu se puteau susține în Cer-

năuți. Meritul zidirii acestui internat de cătră „Societatea pentru cultura română” îi revine în prima linie președintelui „Societății meseriașilor români” din Cernăuți, dlui Dimitrie Bucevski, apoi dlui Ursu, un harnic și bun Român bănățean din comitatul Torontalului.

În acest internat merit să scape tinerii meseriași și comercianți români din ghiarele socialismului internațional, li-se va da elevilor și o corespunzătoare educație și cultură în spirit românesc. Până acum singură societatea studentească „Dacia” li-a ținut muncitorilor români din Cernăuți și suburbii cursuri de contabilitate, de istoria și literatura română, apoi cursuri speciale pentru analfabeți, cari au fost destul de bine cercetate.

„Societatea pentru cultura română” a căutat și pe alte căi să sporiască numărul meseriașilor români și a trimis la inițiativa dlui Bucevski până acum 14 elevi români la școlile de artă și meserii din Iași și București, unde capătă gratuit toată întreținerea, iar după absolvarea studiilor, vor primi și uneltele necesare tot în mod gratuit.

O piedecă destul de însemnată pentru dezvoltarea meseriilor și negoțului românesc din Bucovina, a fost de sigur și totala noastră desorientare; nu știam câți meseriași, ucenici și calfe române se află pe la diferiții meștri străini, căci numai în Cernăuți se întocmise o listă incopleată de cătră „Societatea meseriașilor români”, iar în Suceava alcătuisese înainte de vre-o 7 ani harnicul domn Dr. D. Cioloca, actualul profesor la seminariul teologic din Caran-

Povestea ei...

Chinuit de-o sfântă teamă
Ți-am ieșit sfios în cale:
Măndemna să-ți fiu tovarăș
Lumea farmecelor tale.

Și'n adâncă rugămintă
Dulcea dragoste-am cerșit-o;
Iară tu, zâmbind șireată,
Mai chemat sfios iubito...

Și ce drag ți-am fost!... Din zvonul
Tănuțelor cuvinte
Ce-mi șopteau înfrigurată
Când supus ți stam 'nainte,
S'a 'nchegat în picuri doina
Prin văzduhuri călătoare...
Unde ești s'ascuți povestea
Blânda mea cuceritoare!

I. N. Pârvulescu.

Insemnări.

De A. Herz.

Pe cât e de plăcut să primești scrisori, pe atât e de nesuferit să le scrii. Nu poate fi ceva mai groaznic, decât să ai în fața ta o scrisoare, căreia îi dăorești un răspuns; e un gâde care așteaptă să te pregătești pentru ora suferinței, pe care n'o poți îndepărta și trebuie să te hotărăști s'o înduri. Să răspunzi, e același lucru cu rugămintea să scrii ceva pe un album. Albumul unei femei frumoase, în care greu mai găsești un colțișor ne scris, e o prăpastie ce ți-se deschide în față și ești nevoit

să înaintezi. Te frământă o zi întreagă să scrii un rând, care să facă plăcere persoanei, căreia i-ai făgăduit și care în același timp să nu fie banal și să te faci de rușine. Când ești străduț să scrii îți lipsește totdeauna inspirația și de aceea multe din volumele de versuri și de prosă ce apar mereu, ca ciupercile după ploie, îți fac impresia unor albume în cari autorul a fost silit să scrie. Une ori ți-se întâmplă de greșești și scrii ceva frumos sau spiritual. Pe albumul doamnei Goga, la Sibiu, Gârleanu a scris cugetări de cari s'ar putea folosi în nuvele sale — dacă nu cumva chiar de acolo sunt luate, iar paginile de album, înegrite cu scrisul mare și neregulat al lui Cincinat, vor rămâne, la noi, modelul acestui soi de literatură. Mi-aduc aminte că un prieten al meu, de foarte mare talent, a rupt după două zile pagina unui album, în care scrisese și s'a jurat că nu mai scrie, nici când, de câte ori i-se va mai înfățișa prilejul. Albumurile astea, la care fetele țin ca la cine știe ce comoară găsită după vreme îndelungată de trudă, sunt ca albumurile de fotografii în care găsești chipuri frumoase și urite sau sunt ca pietrele de pe morminte, pe cari citești uneori lucruri, de rizi cum nu se cuvine într'un cimitir. Am cea mai mare stimă pentru o doamnă, care are un album în care trebuie numai să iscălești; te și roagă să nu scrii nimic. Sunt sigur că doamna mai are unul, care cuprinde cele mai mari prostii. Pictorii și caricaturiștii scapă mai iute; două, trei, trăsături de creion și ți-a lăsat o amintire; scriitorul însă... vai! Îți scrie o amintire, dar aceea care nu se uită, e amintirea păstrată de el.

*

Un alt chin al scriitorilor este veșnica frază banală, de care dă pretutindeni: „de ce nu ne spui ceva?” Cea mai mare parte dintre poeți nu-și știu versurile pe din afară și dacă în casa, unde i-se cere, nu e nici un volum de al lui, scapă ieftin. Cincinat face o excepție. Își știe volumul pe de rost, tot atât de bine ca și fetele cărora le-a spus în nenumărate rânduri, versurile lui de dragoste. Și Cincinat e chemat pretutindeni și cu Cincinat nu li-se urește niciodată. Spune, spune, improvizează, rîde și cu el petrece toată lumea. Nici nu s'ar încumeta, vre-odată, scriitorii, să plece la o șezătoare fără el!

Pentru nuveliști și pentru autori dramatici e mai lesne; nu te poți apuca să cetești o nuvelă sau o piesă. Dar dacă, într'un cerc, se știe c'ai scris versuri e greu să scapi. Cel ce dă înapoi e socotit de mofturos și lumea se supără, pentru că i-se pare că n'o găsește desul de pregătită, ca să-l înțeleagă. Si atunci, în fața unei asistente alcătuită din femei bătrîne, ce se înnebunau după versuri și-și aduc aminte de tinerețe, în fața fetelor ce se desfată în ritmul cald al cuvintelor de dragoste înșirate, par'că, pentru fiecare din ele, a „domnilor” serioși, cari n'ascultă și a militarilor cari te socot un „pierde-vară”, începi să spui cu glasul stîns, par'că te-ar stringe de gât cineva, vre-o poezie neînțeleasă de nimeni, pe care o spui degeaba și care place foarte mult. La urmă felicitările. Doamnele bătrîne îți spun că l'au cunoscut pe Alecsandri, fetele te roagă să le scrii poezia pe un „petec” de hârtie, domniile serioși te întreabă dacă ai vre-o meserie și militarii, cu un suris ironic îți spun „poetul” cum ar zice „sergentul cutare”.

sebeș, o listă publicată în calendarul „Școalei Române”.

În timpul din urmă s'a căutat să se poaie capăt și acestui rău, și „Societatea pentru cultura română” a însărcinat pe tânărul și zelosul student d. I. E. Torouțiu ca să scoată din toate județele țării datele necesare pentru compunerea unei statistici complete a tuturor meșteșugarilor, comercianților, calfelor și ucenicilor români din Bucovina.

Abia în urma publicării acestei statistici atât de mult așteptate, ne vom putea orienta și noi și vom vedea ce măsuri s'ar putea lua pentru dezvoltarea și scutirea clasei de mijloc românești, menită să ne scape de robia economică a elementului evreesc din Bucovina.

Serbările culturale dela Blaj și „Bud. Hirlap”. De câteva zile presa ungurească discută cu patimă și violență o încălcare a libertății de presă, săvârșită prin excomunicarea ziarului de senzație „A Nap” din stradă și gări. Cu excepția alor câteva ziare, cu nuanță hotărât guvernamentală, presa ungurească constată cu unanimitate că aceste măsuri luate împotriva unui ziar constituie o flagrantă violare a libertății de presă.

În același timp unul dintre ziarele ungurești cari nu văd în măsurile aceste nici o violare, arhișovinistul „Budapesti Hirlep” publică în numărul său de azi un articol de fond „Fel Balázsfalvára”, în care provocă, printre rînduri, guvernul la violarea unui alt drept cetățenesc, la violarea dreptului de liberă întrunire și asociare.

Pe 6 coloane lungi, ziarul imperialist încearcă din nou să răspândească bănuiala că serbările culturale dela Blaj sunt numai pretext pentru „agitatorii valahi” de-a face politică.

Recunoaște și „Bud. H-p” că în ședințele publice nu se face politică, dar adaogă că la banchete, la concerte, la baluri și la mesele albe „agitația valahă” e la largul ei.

Perfidia ziarului unguresc nu este întrecută decât poate de superficialitatea cu care apreciază munca culturală desfășurată de un așezământ cultural românesc — fără orice sprijin străin — vreme de 50 de ani pentru înaintarea poporului românesc părăsit de toți cei ce ar avea datoria să poarte grijă și de nevoile lui culturale și economice.

„Asociația” dela Sibiu n'a făcut nici odată în trecut și nu va face nici în viitor, politică, pentru că orice propagandă politică este exclusă din sfera sa de activitate prin statutele ei.

Faptul că în Ungaria aceasta fericită, în care libertățile cetățenești există numai pe hârtie, un așezământ cultural a putut să existe 50 de ani e cea mai clasică dovadă că niciodată, nici pe față nici pe ascuns, n'a păcătuit împotriva statutelor cari îi precizează sfera de activitate. Dacă în cursul acestor cincizeci de ani ochii pururea bănuitori ai stăpânitorilor noștri ar fi putut descoperi cel mai neînsemnat pretext pentru a interveni, — n'am avea acum prilejul să preaslăvim amintirea marilor bărbați cari, înainte cu o jumătate

de veac, au pus temelie acestui așezământ cultural al nostru.

Disolvarea parlamentului? Dela începerea obstrucției încoace în repetite rînduri s'a vorbit în cercurile politice ungurești despre o apropiată disolvare a parlamentului.

Desmintite tot de atâtea ori, veștile aceste au amuțit o vreme, ca acum să cireule din nou. În cercurile opoziționiste se afirmă cu multă hotărîre că guvernul va răspunde la obstrucția tehnică cu disolvarea parlamentului și publicarea de alegeri nouă.

Firește, deputații guvernamentali declară că guvernul, orice proporții ar lua obstrucția, nu va disolva parlamentul — în anul acesta.

Temeiu la aceste zvonuri pare a fi dat o declarație a ministrului-președinte contele Khuen-Héderváry făcută înaintea unui redactor dela „N. Wiener Tagblatt”. Contele Khuen și-a exprimat anume speranța că „până către mijlocul lui Septembrie Ungaria va ajunge într-o situație politică care va impune necesitatea să se schimbe și situația parlamentară”.

A doua zi, contele Khuen a grăbit firește să declare că declarațiile sale făcute ziarului vienez au fost falș interpretate.

Un ziar vienez despre circulara lui Khuen. „Arbeiter Zeitung”, organul social-democrat din Viena, ocupându-se cu circulara contelui Khuen Héderváry privitoare la votul universal, arată, că circulara lui Khuen nu este altceva decât o scandaloasă boscărie.

Mai întâi, pentru că nu mai era nevoie de nici o anchetă. Există, în dosarele ministerului de interne, cea mai amănunțită anchetă, făcută de Kristoffy, adevăratul democrat, care a vrut în adevăr să facă reforma și a fost alungat, dela putere, tocmai pentru că nu glumea de loc în această privință. În 3—4 ani situația nu s'a schimbat de loc, așa că nu era nevoie de o nouă anchetă, decât dacă s'ar fi ivit contestații în privința celei făcute. Ori asemenea contestații întemeiate pe fapte — nu s'au ivit. Și atunci care e rostul unei noi anchete? Dar pe calea asta s'ar putea merge la infinit și reforma nu s'ar mai face niciodată.

În al doilea rând, Khuen nu s'a adresat naționalităților căci n'a trimis circulara și asociațiilor tora. Deci răspunsurile nu vor putea fi hotărâtoare, căci ce valoare vor avea niște răspunsuri exclusiv ungurești, într-o țară în care ungurii sunt în minoritate?

Dar se vede că și la unguri, ca și la nemți, „lucrurile bune sunt în număr de trei”, căci circulara lui Khuen mai cuprinde și un al treilea truc: ea nu se adresează nici ungurilor, în totalitatea lor, ci mai ales acelor organizații cari se știe de mai înainte că sunt în contra votului universal. În această categorie intră cele mai multe din asociațiile cărora li-s'a trimis circulara.

Și iată deci că marea faptă a lui Khuen se reduce la o enormă boscărie, demnă de oligarhia maghiară al cărei reprezentant este dânsul.

Rostul ei? În primul loc era nevoie de-o diversiune: opoziția face obstrucționism în chestia reformei militare, iar publicul urmărește cu mult interes această obstrucție. Era deci necesar să se dea preocupărilor multimei o altă hrană. Apoi sunt atâtea naivi cari pot fi câștigați în special masele muncitoare cari au început iarăși să se agite. Khuen a crezut că le va astupa gura. Dacă va reuși sau nu, asta rămâne de văzut.

Ședința Cemerei. Cași eri, opoziția a cerut îndată după deschiderea ședinței, ședința intimă, pentru a „discuta” cazul ziarului „A Nap”.

De astădată guvernamentali au rămas în număr mai mare în sală, așa încât n'a fost nevoie să se suspende din vreme în vreme ședința.

A vorbit deputatul Hock János atacând guvernul și cerind casarea tuturor măsurilor preventive împotriva presei.

În ședința deschisă, Györfy Gyula a adresat guvernului o interpelare urgentă tot în chestia „A Nap”.

Continuarea — mâine.

O consfătuire importantă.

De Vasile C. Osvadă.

În șirul serbărilor dela Blaj și-a cerut un loc modest și consfătuirea *negotului* românesc. Și gazetele și opinia noastră publică, ori câte rezerve formale ar avea în chestia acestei modeste cereri, — a primit *ideia* cu netăgăduită simpatie.

Și în acest fapt găsesc eu expresia spiritului vremii, întocmai cum găsesc prilej de însuflețire în faptul că se află negustori români, care năzuiesc să se afirme români — prin ocupația lor negustorească.

Credința că dorita noastră organizație economică va cere mai curînd ori mai târziu ca *negotul* individual să fie trecut *negotului* cooperativ — pentru moment nu slăbește simpațiile pentru sfatul ce vreau să-l țină negustorii români în cadrele serbărilor dela Blaj.

Tocmai alegerea acestor cadre oferă importanța modestului sfat negustoresc.

Această importanță nu va fi micșorată nici prin lipsele, ce sunt inerente convocării consfătuirii, nici prin eventuala modestie a succesului ce-l va avea.

Faptul rămâne la anul 1911 negustorii români și-au alăturat munca lor la munca națională și au găsit necesar să-și ceară loc, ca *negustori* în cadrele celor mai de seamă serbări culturale ce le-a avut vreodată neamul nostru. Ni-se oferă deci o nouă dovadă, că neamul nostru numai așa e în *întregimea* lui angajat în lupta națională, dacă înfrățește năzuințele culturale cu năzuințele economice.

Complete ne rămăneau serbările dela Blaj dacă alătura cu negustorii români aveau și pe meseriașii noștri, cu reuniunile și cu răzleții lor reprezentanți, — tot așa și pe reprezentanții ceilalți ai economiei naționale, între cari, la locul întâiu, în urma organizației lor — *băncile* românești.

Ce s'a neglijat de data asta — să sperăm că se face cu cea mai apropiată ocazie, în cadrele adunărilor anuale ale societăților noastre culturale.

Această nădejde e alimentată prin năzuințele muncii din despărțămintele Asociațiunii, în care prelegerile economice își câștigă un rol aproape obligator. Dacă în cadrele mici se impune felul muncii servite prin prelegeri economice, credem, a fi o greșală să nu dăm importanță și mai ales să nu creiăm nivelul potrivit preocupărilor economice prin marile adunări generale, ce le țin societățile noastre culturale an de an în diferite centre românești.

Acest punct de vedere, socotim noi că e singurul din care e bine să apreciem consfătuirea negustorilor români convocată la Blaj în zilele serbărilor culturii românești.

Astfel judecată consfătuirea, credem că e o datorie națională să năzuim pentru succesul ei și să fixăm de acum că cei ce n vor participa la ea — în primul rînd negustori români — săvârșesc cel puțin o neglijență în socoteala muncii naționale.

Nici felul convocării, nici lipsele pregătirii, nici eventualele eșecuri ale reușitului nu oferă scuze pentru nimenea.

Începutul ca *năzuință* e fără îndoială —

de aprobat. Formele își vor găsi o afirmare — cu vremea.

Datoria pentru moment ne este: Să sprijinim direct și indirect primul sfat al neagustorilor români.

Inființarea „Asociațiunii” și conducătorii ei.

De Dr. Ioan Lupas.

III.

În 10 Maiu 1860 Șaguna înaintează, în această chestiune, guvernatorului ardelean Lichtenstein o petiție subrișă de 171 Români, cari roagă guvernul ardelean, să le îngăduie a ținea în Sibiu o adunare constituantă („consultătoare”). Petiția aceasta a fost scrisă de Dr. Ioan Rațiu și „compusă, — cum se exprimă Baritiu, — în termeni atât de pipăiți, umiliți, respiratori de lealitate, pe cât se puteau afla în limba germană, bogată în expresiuni plăcute despotismului”.

În răspunsul său din 12 Iulie 1860, adresat lui Șaguna, care se afla atunci ca membru al senatului imperial în Viena, guvernatorul Liechtenstein spune, că înainte de a admite adunarea cerută, trebuie să i-se facă cunoscut, cel puțin în liniamente generale, proiectul de statute, căci dănsul nu poate încuviința constituirea unei societăți cu tendințe exclusiv naționale și care se izolează, în mod vădit, de celelalte naționalități din țara aceasta („da ich... eine von den übrigen hierlaendigen Nationalitaeten in ostensibler Tendenzen huldigende Association... nicht für zulaessig erachte”).

După primirea acestui răspuns Șaguna s'a adresat către Ioan Puscariu, Baritiu și Cipariu rugându-i, să elaboreze fiecare câte un proiect de statute și să i-le trimită spre întrebuintare. Din aceste trei proiecte a combinat însuș unul, pe care l'a înaintat guvernatorului cu rugarea, „să binevoiască a-l subșterne Majestății Sale... și a mijloci încuviințarea lui cea dorită de o nație, care a dat nenumărate dovezi despre alipirea sa către tronul majestatic și al cărei patriotism curat și străin de ori ce separatism ostentabil se dovedește și cu §-ul 4 al statutelor, unde limpede se zice, că membrii acestei Asociațiuni pot fi de ori ce religie și nație”.

După ce primi răspuns favorabil dela guvernatorul Lichtenstein, convocată pe ziua de 9/12 Martie 1861 la Sibiu pe toți cei 171 de inși, cari au subșteris petițiunea din 10 Maiu 1860.

În edificiul seminarului s'a ținut sub președinția lui Șaguna adunarea constituantă, care a discutat și aprobat statutele. Șaguna deschise adunarea prin o frumoasă cuvântare, comunicând rezultatele stăruințelor, ce s'au pus pentru înființarea acestei societăți, și arătând, că „legile patriei noastre sunt de natură progresivă, deși într-un punct ne apasă, adică în punctul naționalității”, — termină cu următoarele cuvinte de înălțare, cari pe lângă un apel călduros, cuprind și o nație liberă se poate lipsi de libertate prin ei prisosință: „.....monumentele materiale ale unei perioade cult se pot nimici prin mâni barbare și o nație liberă se poate lipsi de blertate prin sistele legi draconice; însă monumentele spirituale și moravurile cele bune, precum și valoarea lor rămân pentru toți timpii nerăstunavere, căci acestea sunt mai presus, de ori ce putere silnică și fizică; de ele nu se poate atinge mâna barbarului; furul nu le poate fura, moliile nu le pot mânca. Când așadar problema noastră a înainta literatură, cultură, industrie și agricultură națiunii noastre, adică a înainta starea spirituală a poporului nostru, vrem a deștepta prin mijloace naționale facultățile, va se zice cugetările cele serioase și serioase în poporul nostru, ca să cunoască ființa și destinația sa și să o știe întrebuinta spre binele, precum și alte nații fac astăzi aceasta și precum cere spiritul cel civilizator al secolului nostru; darurile lui vor garantiza viitorul cel mai fericit al mult cercatei noastre națiuni și o viață fericită de niște lovituri ucigătoare de religia și limba ei. Aceste convingeri mari să ne însuflețască, domnilor, ve noi toți, și atunci tare cred, că cerul va încunună cu flori de mângâiere între-prinderea noastră și va asculta rugăciunea mea,

prin care cucerindu-mă îl rog ca să reverse binecuvântarea sa asupra Asociațiunii noastre, căci tot darul desăvârșit vine de sus, dela părintele luminilor. În sfârșit din parte-mi mă oblig, că voi sprijini scopul Asociațiunii noastre, în cât va sta în puterile mele, căci aci voi fi norocos a auzi sunetele cele dulci ale limbei mele materne, care la străini nu s'a învrednicit de atențiune, însă acelea cu atât mai scumpe sunt inimii mele”.

La sfârșitul adunării Baritiu mulțumește lui Șaguna „pentru ostenele și sacrificiile, ce a binevoit, precum în nenumărate cazuri, așa și cu ocaziunea aceasta, a le aduce în cauza națiunii” și-l roagă, să stăruiască și mai departe în favorul acestei instituțiuni „până la deplina ei înființare prin aprobarea prea înaltă a statutelor și până la prima adunantă generală”.

Statutele discutate și primite în această adunare Șaguna le înaintează din nou la Viena, de unde primind în Septemvrie aprobarea prea înaltă, nu întârzie a convoca pe ziua de 23 Octomvrie (4 Noemvrie st. n.) 1861 la Sibiu „pe toți inteligenții națiunii noastre, cari voiesc a fi membrii Asociațiunii spre a lua parte la inaugurarea și deplina constituire a aceleiași”.

În discursul inaugural, rostit cu acest prilej, Șaguna arată, că Asociațiunea are o problemă „pe cât de nobilă, frumoasă și unică în felul său astăzi întreaga noastră națiune din toate părțile,..... pe atât și de serioasă și de grea, pentru că cere o perseverență de fier și un sacrificiu din inimă”. Schițează apoi pe scurt luptele ce a purtat el, cu ministrul Les Thum pentru promovarea culturii naționale în deceniul absolutismului și pașii ce i-a făcut pentru înființarea „Asociațiunii” terminând astfel:

„.....masa dulcea maicei noastre este pregătită pentru oaspeți mulți; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă în haină de nuntă și pofteste la masă pe toți fiii săi, ca să strălucească și ea în și cu casa sa și să înoiască pe fiii săi, precum se înoiesc tinerețele vulturului”.

La cuvântarea lui Șaguna răspunde Cipariu prin elasicul său discurs despre importanța limbei naționale, a acestui „tezaur... dulce ca sărutările măicuțelor noastre, când ne aplecam la sinul lor, tezaur mai scump decât viața; tezaur, care de l-am fi pierdut, de l-am pierde, de vom suferi vreodată ca cineva cu puterea, cu înșelăciunea sau cu momele să ni-l răpească din mâinile noastre, atunci mai bine să ne înghițim pământul de vii, să ne adunăm la părinții noștri cu acea mângâiere, că nu am tradat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni a ne numi fiii lor: limba românească”.

Așa, după 16 luni, computeate din 10 Maiu 1860 până în 13 Septemvrie 1861, — serie mai târziu Baritiu — inteligența poporului român, ca să-și câștige un loc de convenire, unde să nu aibă a face nici cu școlasticismul teologilor, nici a se arunca în vâltoarele politicii militante, ci a se mărgini pe câmpul cel de altminterlea foarte larg, totodată frumos și dător de viață al literaturii și al științelor, precum și a căuta neîncetat mijloace, — nu fantastice, ci reale și oneste — spre a lumina, cultiva, înăvuți și fericii pe popor, pentru că să fie fericită țara”.

Cu ocazia constituirii 212 membri au contribuit cu suma de 5600 fl.; arhieriei premergând și aci cu exemplu frumos, au dăruit pe seama „Asociațiunii”: Șuluțu 20000 fl., iar Șaguna 1050 fl.

În ședința a doua s'a ales ca prezident pe timp de trei ani, în sensul §-ului 11 din statute, Șaguna cu 75 voturi, față de 20 date pentru Șuluțu, 17 pentru Andreiu Mocioni și 11 împărțite între alții.

Cu unanimitate au fost aleși Cipariu ca vice-prezident și Baritiu ca secretar I, iar ceilalți funcționari și un comitet de 12 inși — cu majoritatea voturilor. În semn de recunoaștere a meritelor literare 24 de Români din provinciile austriace au fost aleși ca membri onorari, tot asemenea și următorii trei străini: contele G. Csáki „pentru ajutoarele făcute școalelor și literaturii românești”, Aurel Keeskeméti, redactor la ziarul „Sürgöny” în Pesta și Dr. E. I. de Tkalacz redactorul revistei filoromâne „Ost und Vest” din Viena — „pentru favorirea limbei române”.

În ședința a IV-a și cea din urmă se decide a se împărți, începând cu anul școlar 1861/2 între 10 studenți lipsiți de mijloace, o sumă de 600

fl., apoi în lipsa unui local propriu, Șaguna proșcoalele, instituturile literare vor ajunge în stare pune și adunarea primește, „ca o odaie din Seminarul diecezan să se adapteze spre scopul acesta”. Adunarea se încheie prin următorul cuvânt de indemn al prezidentului Șaguna: „Ne-am adunat în caritate, ne despărțim în caritate. Dea Dumnezeu, ca până la capătul veacului să fie tot așa. Să ne mai întâlnim la masa mamei noastre comune; să ne îndulcim de limba, de naționalitatea și de toate câte sunt ale Românilor. Luați seama, în ce momente și în care epocă viețuim; Popoarele mai înainte au putut trăi fără literatură; iar astăzi așa ceva este curat peste puțină... să nu uităm, că puterea minții și a geniului, științele și artele sunt, care în zilele noastre dau popoarelor tărie și le asigură viitorul”.

Astfel s'a înființat „Asociațiunea transilvană”, după multe încercări și stăruințe și prin o precauțiune înțeleaptă, care a știut prinde momentul oportun și a reușit a înlătura diferitele greutăți ce îi stăteau în cale și ar fi putut s'o răpună din momentul înființării sau chiar înainte de a lua ființă, cum știm că s'a întâmplat la 1852. „Asociațiunea s'a născut — cum spunea N. Iorga cu dreptate la 1905 — din curentul neîntrerupt spre lumină, care a însuflețit de 150 de ani măcar pe Românii din Ardeal și țările ungurești, din iubirea adevărată către popor, căruia îi trebuiau școli tot mai bune și mai românești, pentru a putea sta alături cu alți locuitori ai aceluși pământ. Ea s'a adus la îndeplinire într-o clipă rară, când amintirile unor primejdioase lupte, purtate împreună, uniseră în inimi pe credincioșii celor două Biserici, rivale totdeauna din nenorocire, dușmane uneori, în care anumite împrejurări au împărțit neamul nostru din acele părți amenințate. Dela început „Asociațiunea” a fost și a lui Șaguna și a lui Șuluțu, și a Blăjenilor și a Sibiienilor, și a Uniților și a Neuniților. Și aceasta alcătuiește însușirea ei de căpetenie și cea mai scumpă.... Unde desbină legea, unește cartea, lumina”.

IV.

Ca președinte al Asociațiunii (1861—1867) a participat Șaguna la ședințele comitetului și a condus trei adunări generale, dela celelalte fiind împiedecat prin necontenitele lupte, ce le purta tocmăi pe atunci pe teren politic, bisericesc și școlar. La distribuirea ajutoarelor pentru studenți era totdeauna cu cea mai mare atențiune și dacă pentru vre-unul dintre studenții cei buni nu se ajungea ajutor din fondurile extrem de modeste ale Asociațiunii, nu stătea mult pe gânduri, ci îi oferea din al său, căci pentru cererile oamenilor harnici Șaguna avea totdeauna urechia și punga deschisă. — Cu toate acestea s'a întâmplat să aibă și unele neplăceri în această funcție a sa: deoarece confesionalismul strimt și unilateral n'a putut fi stărpit cu desăvârșire niciodată dintre Români, ori câte afurisenii s'au rostit asupra lui, în public și în particular, într'un an i-s'a adus lui Șaguna învinuirea, că la stăruințele lui din fondurile Asociațiunii se dau toate stipendiile numai studenților de religia ortodoxă. Învinuirea era însă cu totul lipsită de ori ce temei. Șaguna a arătat, că tocmăi în anul respectiv nici un student ortodox n'a fost ajutat de Asociațiune, ci numai uniți.

Cea mai frumoasă și mai reușită dintre adunările generale ale Asociațiunii, sub prezidenția lui Șaguna a fost, desigur, cea din Brașov, ținută la sfârșitul lui Iulie 1862 și împreună cu o expoziție de produse ale industriei naționale. La deschiderea ei au asistat peste 800 de membri. În discursul introductiv Șaguna pornind din cunoscuta sentință a istoricului Bonfini, că „Românii s'au luptat mai mult pentru limbă, decât pentru vicăță”, a vorbit „cu multă prudență, multă abnegațiune, mult patriotism concentrat” — cum serie Odobescu, care a participat la această adunare — despre importanța limbii și culturii naționale, spunând că națiunea română nimic mai mult și mai puțin nu dorește, decât aceea, ca să rămână în viața sa națională, adică în vicața limbei sale, și prin aceea, ca prin mijlocul cel mai sigur să întemeieze și să lătească cultura și prosperitatea națională și patriotică, precum o vede aceasta la celelalte națiuni surori compatriotice”.

În optimismul său entuziast declară, că se simte „de trei ori fericit” ca președinte al acestei Asociațiuni, căreia îi proorocește că într'un viitor nu prea depărtat își „va vedea ostenelele sale în-

coronate cu succesul dorit”: literatura, cultura, înfloritoare, satele și orașele românești vor înainta, grădini și holde frumoase se vor vedea acolo, unde până ieri erau numai „polomide și alte ierburi sălbatice”, economia rațională va pătrunde și la plugarii noștri, „pe scurt nu vor trece multe zeci(mi) de ani și națiunea română va fi regenerată și întinerită în puterile sale intelectuale, industriale și materiale, pentru că națiunea este setoasă după cultură și luminare, iar membrii acestei Asociațiuni nu vor cruța nici un sacrificiu, ce ar condiționa un viitor mai fericit și propășire națională”.

În această adunare generală, pe lângă animalele desbateri în chestia orografiei și frumoasele disertații ale lui G. Barițiu, Gavril Muntean, T. Cipariu și Ion Pușcariu, au mai fost și alte momente însemnate ca d. e. premiarea poeziilor lui Andrei Murășanu cu 50 de galbini. Suma era destul de modestă, ceea ce președintele Șaguna află de lipsă a justifica prin următoarele cuvinte: „În adevăr mi-se pare puțin această sumă pentru celebrul nostru poet, însă proiectarea s'a făcut în privire cu starea Asociațiunii. Dar la acest neînsemnat premiu se adaugă altul foarte mare, premiul moral, și cred, că explic simțămintele și convingerea adunării, poftind dlui Andrei Murășanu a avea tăria trupeză ca vârful Surului și Măgura Codlei”. — Iar suma ajutoarelor destinate a se distribui între studenții români, s'a urcat la 1200 fl. Șaguna neputând aproba pornirea de se da ajutoare numai studenților în drept (juriștilor), spune într'un ton glumeț și serios: „Această chestiune e foarte delicată. Dară nu-s eu inamicul tinerimii, și nu știu dacă ea are mai mare grijă de mine, sau eu de ea? Domnii din comisiune au propus lucrul acesta pentru toți și numai astfel, adică: 1200 fl. pentru stipendiul juriștilor exclusiv. Tot se fac ajutoare, dar pentru preoți nu. Nu facem și noi parte din națiune? Statutele Asociațiunii nu opresc aceasta de loc. Așa dară eu propui, ca banii destinați pentru stipendii, să se întrebuințeze în ajutoare pentru studenții dela toate facultățile”.

Adunarea primește această propunere, votând încă și o sumă de 200 fl. spre a se ajutara „doi tineri români calificați în vre-o meserie și cari voiesc a se face măiestri”, 100 fl. ca premiu pentru cea mai bună carte „despre înaintarea economiei de câmp și a pomăritului între români: iar 10 fl. pentru un Român „care învață arta stenografică și va da chiar în viitoarea adunare generală probe despre a sa capacitate și istețime”. Tot în această adunare s'a sulevat și ideia înființării câtorva secțiuni științifice luându-se decisiunea de a se întocmi „deocamdată numai trei secțiuni: 1. filologică, 2. istorică, și 3. fizico naturală”.

Adunarea se termină, și astădată: prin cuvintele de însoțire ale președintelui Șaguna, care prorocște, că „existența Asociațiunii nu numai nu este periclitată din nici o parte, ci e asigurată din toate părțile prin unirea, armonia și concursul tuturor Românilor”.

Asociațiunea își fixase chiar dela început un program foarte vast și frumos, realizarea căruia trecea însă peste măsura puterilor și a mijloacelor materiale modeste, de care dispunea această instituțiune folosită. „În sfera de activitate trasă pentru Asociațiunea noastră — serie Barițiu — se cerea din capul locului un venit anual sigur de 40—50.000 florenți, adică interese dela un milion florenți. Dară unde era milionul?... Suma de 5 mii 600 fl., câți s'au putut aduna la constituirea din toamna anului 1861, s'a urcat în curs de 2 ani la cifra de 20.466 fl. 86 cr.

La următoarele trei adunări generale ținute la Blaj (1863), Hațeg (1864), Abrud (1865) n'a mai putut participa Șaguna, fiind împiedecat la 1863 prin participarea la dieta ardeleană, la 1864 de o boală, pentru a cărei tămăduire trebuia să cerceteze băile din Mehadia, iar la 1865, având să sfințească, chiar în 15 August — ziua adunării generale, — pe Popasu ca episcop al Caransebeșului. În lipsa lui aceste trei adunări s'au ținut sub conducerea vice-președintelui Cipariu, care la Abrud, atât în numele său, cât și al adunării întregi, exprimă dorința de a-l vedea pe Șaguna în fruntea strălucitelor adunări generale, spre a le conduce „cu toată energia îndatinată, și cu toată însuflețirea, ce știe insufla în inimile tuturor”.

Adunarea ținută anul următor, 28—29 August, 1865 la Alba-Iulia a fost cea din urmă condusă de Șaguna, ca președinte. În cuvântul de deschidere arată motivele, cari l'au silit să absenteze dela cele trei adunări anterioare, adresează lui Cipariu „mulțumirea sa cordială și frățască” pentru bunătatea și „deosebita dexteritate”, cu care a condus acele adunări „spre îndestulirea obștească”; constată iarăși, că Asociațiunea și-a împlinit din destul misiunea sa, față cu mijloacele cele smerite pecuniare, de care poate să dispună. Și vorbește apoi despre însemnătatea morală și socială a muncii, citând părerile unui renumit profesor de istorie (Labouleye) dela universitatea din Paris, din cari scotea încheierea, că „fără muncă pricepută și stăruitoare nu poate înainta cultura unui popor, nici onoarea și aprecierea lui în societatea civilă”.

Până la această adunare capitalul Asociațiunii a crescut la suma de 26.161 fl. 10 cr.

Cu câtă încredere privia Șaguna la viitorul Asociațiunii, s'a putut vedea și din mărturiile și constatările optimiste, cuprinse în diferitele discursuri ce a rostit cu prilejul adunărilor generale. Mai cităm aici o sentință caracteristică. Întâlnindu-se în vara anului 1864 la Brașov cu Barițiu, Șaguna îi zise acestuia, „cu vocea oareșic dureroasă ca și cu un presimț profetic”: „Să nu lăsăm dle Barițiu, ca să apună Asociațiunea noastră, să o susținem cu toate bratele, încât dacă s'ar întâmpla, să pierdem toate celelalte drepturi, la câte ne nizuim, să rămânem cel puțin cu acest mijloc comun de cultură a limbei și a spiritelor. Zelul nostru pentru Asociațiune să nu scadă!” La acestea adauge Barițiu, că „situațiunea cu Viena începuse a se schimba încă în 1864 în defavoarea Românilor. Episcopul Andrei o simțise mai curînd decât noi cestiialți”.

Schimbarea, situației politice a adus cu sine și campania ziaristică pornită în „Gazetea Transilvaniei” contra lui Șaguna, care începuse a-și pierde din popularitatea de mai înainte. Probabil acestei împrejurări e a se mulțumi și faptul că la adunarea generală din Cluj, August 1867, în locul lui Șaguna a fost ales președinte baronul Vasile Popu, iar în locul lui Cipariu vice-președinte Ioan Hanea, directorul seminarului din Sibiu.

Serbările din Blaj.

Vlaicu la noi.

Blaj, 23 August n.

Cu știrea că vestitul aviator Vlaicu va veni la Blaj, s'a dat un nou avânt serbărilor culturale, ce se proiectează.

Când s'a prezintat pentru întâia oară în mijlocul nostru, în tovărășia poetului Goga, a fost întâmpinat cu foarte multă căldură. Comitetul serbărilor, încântat de aceasta nouă mândrie a noastră, l'a îmbrățișat cu dragoste, hotărînd ca sborul aviatorului nostru, să aibă loc Marți în 29 n. a lunii curente, în ziua a doua a serbărilor, între orele 5—7.

Eri seara aviatorul Vlaicu a sosit la noi, iar aeroplanul a venit cu trenul de amiazi.

Am mers la gară, unde am luat în primire vagonul cu aeroplanul, trimes din țară cu spese minimale. Era o ladă mai mare ca vagonul, cu o greutate de 900 kilograme. Am pornit apoi spre câmpul Libertății și, după ce am descărcat pachetul, ne-am simțit mai ușurați.

Era o vreme caldă și aviatorul nostru avea cele mai bune nădejdi, că sborul va decurge în toată splendoarea. Încercase aeroplanul de vre-o zece ori în țară, și a reușit întotdeauna. Acum avea să se prezinte în mijlocul nostru, în mijlocul Ardealului, a cărui podoabă este.

Bârnelor hangarului erau împrăstiate în toate părțile, crestate și aranjate de așa încât să se poată ridica în scurtă vreme.

Locul hangarului e fixat în parte dinspre „Sub hurubi” a câmpului. Publicul va fi postat în formă de U de cele două părți ale hangarului, până în apropierea de malul Târnavei-mari. Terenul liber din spre răsărit va sluji ca loc de alergare pentru aeroplanul, ce se va ridica de-așupra Târnavei, cel dintâi aeroplan al celui dintâi aviator român.

Vom vedea rotirea lui triumfală și vom extazia de această biruință a distinsului nostru prietin. Va parcurge, în rotirea de vultur uriaș, culmile învecinate, va încunjura turnul bisericii catedrale, nu zruind să atingă și un record de înălțime cu care să poată ținea pas cu mândria alături de ceilalți intraripați biruitori a văzduhului.

Vlaicu scoate o cheie și o întoarce în lacătul dela ușa lădoiului. Și când ușa se deschide, privim mirați la aeroplanul svelt, la sârmele de pe pârreți, la aripile înfășurate de margini, și la cutia „ce cuprinde toate mărunțișurile și uneltele de lipsă. Având o lungime de 11 metri și o lățime de 9, aeroplanul e așa de ușor și gingaș cu o greutate de abia 190 kilograme (jumătate e a motorului) încât te miri, cum a fost lipsă de această namilă de lădoi, ca să transporteze un aparat atât de svelt.

Mulțimea curioșilor se îngrămădește la ușă, ci Vlaicu după ce pipăește câteva sârme și își rotește privirea asupra cu prinsului, o închide, încredințând pe un muncitor să stea de pază lângă ea ziua noaptea.

Aviatorul are fața radioasă. Îi e teamă, că aeroplanul i-se va încurca în Brașov și acum, că îl vedea înainte-i, nu mai avea nici un gând.

— O să vedeți, spunea, cum o să sbo de nici pasărea măiastră nu mă întrec. Hangarul e foarte bine așezat, mulțămii prietinelui meu, inginerul Negruț. Că rentul de aer ce trece deasupra Târnavei va fi foarte potrivit pentru a salta aeroplanul meu după cel dintâi avânt. O să mă ridic în văzduh: voi încunjura culmile și mănăstirea. Aeroplanul acesta al meu merge mai repede ca cel vechiu. Are toată atâtea puteri de cai, dar sunt combinate neasămănat mai cu efect. Cunosc tot cum din mașină. Nu mi-e teamă când o încalecăci știu că e creațiunea mea. Pe-un aeroplan alcătuit de altul, nu m'aș urca nicăieri pentru o lume. Și să nu credeți că mi-e teamă... De sigur, nu privesc în jos nicăieri odată, căci atunci îmi amintesc, că de subțul meu e: *golul*. Ci privesc așa, piez și atunci am impresia, că mă uit la dealurile din față. De urcare n'am nici haba scoborârea e mai grea. O să pun o măbucată de pânză albă, în susul Târnavei să aterisez acolo. Pe urmă viu la public pe roțile. Cel mai mic greș la scoborâre poate avea urmări rele.

Azi dimineată hangarul era în plină lucrare și a fost terminat în câteva ore.

Mașina va fi mutată mâine (Joi) în zădăria așa că poporul ce va veni la obișnuit târg de săptămână, va avea prilejul să privească.

această reuniunea tinichigiilor Sași s'a desființat și fabrica palărierilor s'a vândut unui jidan cu 20.000 cor., iar altele le vor urma.

În zilele trecute un domn din jurul foaii „Românul” din Arad, pare-mi-se eulegătorul Todor umblat prin Bistrița, unde a solicitat celor 2 munci românești precum și mai multor fruntași sprijinirea „Românului”. Nu suntem împotriva sprijinirii foilor naționale și ne ținem de datorie îndemna pe fiecare român la aceasta, însă ameri ca din partea băncilor noastre să nu se mărească cu 2 măsuri. Aceasta o spun, pentru că tocmai în zilele acelea când Domnul din jurul „Românului” umbla după ajutor, sprijinitorii și abonații „Românului”, fugeau în rușul capului după „Tribuna” Nr. 164, pe care numai eu greu am căpătat la un biet abonat bătrîn. Senzația fost cazul Bărsan, în care a fost pomenit și numele unei domnișoare pretinsă fără vină.

Sentinela.

Cronică externă.

Primejdia unui război franco-german. Am dus și noi știrea despre încordarea relațiilor între Franța și Germania, din cauza situației în Maroc. Un redactor al ziarului bucureștean „Seara” a avut o interesantă convorbire cu un diplomat din București, care a spus următoarele: Deși orice om serios trebuie să fie împotriva izbucnirii războiului, mai ales când este vorba de un război în care ar izbucni între două țări mari ca Franța și Germania și care ar duce cu siguranță la o generală conflagrație totuși situația este astfel că nimeni nu poate spune cu siguranță dacă războiul putea fi evident dedată aceasta.

În momente de enervare lucrurile mici fără nici o însemnătate, aprind adesea scânteia pe care conflicte serioase nu o fac să ia foc când marea este liniștită.

Între Franța și Germania se pregătește războiul dela 1871. Este de atunci convingerea că Franța va trebui să caute să-și ia revanșa.

Și este cert că cu cât va trece timpul cu atât masele Franței de a birui Germania vor scădea.

Azi Franța are alianțe puternice. Pe mare ergând împreună cu Anglia se poate considera apărută față de flota Germaniei. Este momentul în care și Anglia a început să se teamă de pregătirile Germaniei pe mare.

Apoi în fiecare an populația Germaniei crește, scăzând aceia a Franței scade.

Și cu toate acestea când te gândești la oribiile urmări pentru întreaga lume ale unui război franco-german vezi că ar fi o monstruoasă crimă față de civilizație acest război și trebuie să crezi că tot astfel văd și judecă și bărbații care stau în fruntea celor două state.

Un război franco-german ar da Europa cu zece de ani înapoi și nu se știe dacă nu ar produce un pericol și mai mare dând curaj popoarelor asiatice a căror atitudine, dela războiul ruso-japonez, trebuie să ne dea de gândit.

Nici Franța, nici Germania nu au nimic de sperat dintr-un război. Anglia singură poate să asigure încă pentru un timp îndelungat apărarea marilor.

Dar și Anglia trebuie să se gândească ce situație ar avea puterea ei navală slăbită simțitor după lupta cu flota Germaniei pe oceanele îndelungate, acolo unde sunt coloniile întinse ce fac gloria Statului Marei Britanii.

Sunt foarte puternice considerațiile ce impun să se evite războiul între Franța și Germania, pentru că cu toate știrile alarmante ce circulă în ziare să nu ne menținem credința că războiul va fi.

Constituția Portugaliei. Adunarea națională a Portugaliei, a primit și în a treia oară, noua constituție, care după încheierea convențiilor formalizate, a fost proclamată de președinte de lege, între uralele însuflețite ale deputaților.

Tot în aceeași ședință s'a fixat și leaful președintelui republicii, în suma de o sută mii coroane, treizeci și trei mii cor. bani de reprezentare.

O săptămână de șezători literare.

Dela „Agentura Astrei” din B. Comloș, 1910.

Primăvara, după ce din înălțimea dealurilor, izvoarele pornesc cu șopotul lor plin de taine și dor de drum spre vale și după ce s'au prăvălit peste șes spălând de rugina iernii pielea pământului, — vezi — cum de boldul sfios, de razele căldute ale soarelui de primăvară firicelele de iarbă și flori — tresărite din somn își șterg ochii și prind cu ciocuțul lor — tocmai ca puii în găoaie de ou — și tot: pic... pic... lovesc în coaja pământului până ce o sparg, ca să poată ieși de pe cărîmul unei vieți plină de somn; — la viață, la lumină...

Ca firele de iarbă deștepte din somnul greoi al iernii, prin tăria razelor de soare, se asemuie toate agenturile „Astrei”, cari de căldura razelor de învățătură, au prins a zbucni din coaja întunecului și neștiinței: la lumină, la viață...

Semn de viață, a arătat și tânăra noastră agentură din B.-Comloș, cercând prin cele 7 șezători literare din 1910, să spargă coaja neștiinței.

La cele 7 șezători, ținute toate în B.-Comloș, au participat 1600 ascultători; iar puncte în programe au fost 57 așa după cum urmează:

Dr. Stefan Coroianu, student în litere, a vorbit despre: „Andrei B. de Șaguna”, „Biserica și Școala”, „Octavian Goga”, „Poetul satean Iulian Grozescu” și „Tichindeal și renașterea Bănățului”. Teodor Bucureșcu, inv.-director, a vorbit despre: „Credințe false” (antialcoolism), „Despre asociațiunea de ajutorare reciprocă”, „Asociațiune” și „Însemnătatea oamenilor mari”. Petru Craiovean, învățător: a vorbit despre: „Prin cultură la bunăstare”, „Cuvânt de deschidere” și „Însemnătatea meseriilor”. Valeriu Besu, învățător, a vorbit „Despre supeștițiuni”. Eleva Veta Moga, cl. VI: Vorbire (la Matineul lui Schiffmann).

Poezii au declamat: Eleva: Toleca, cl. VI: „Cununa lui Cristofor” de (*). Maria Bora, cl. V: „Rugăciune” de Iulian Grozescu. Filimonescu, cl. VI: „Moș Toader” de Iulian Grozescu. Școlarul Damian Gropșorean, cl. VI: „Dor de primăvară”, de Iulian Grozescu. Școlarul Sever Fleșer, cl. V: „Moș-Martin” de Iulian Grozescu. Școlarul Nicolae Laica, cl. V: „Omul Frumos” de Iulian Grozescu. Școlarul Iosă Despi, cl. V: „Fata morboasă” de Iulian Grozescu. Dșoara Valeria L. Craiovean: „Regina Ostrogoților” de G. Coșbuc și „Numai una” de G. Coșbuc. Dșoara Aurelia Stefanovici: „Mama” de G. Coșbuc și „Copila Română” de (*).

Fabule au declamat: Școlarul Damian Gropșorean, cl. VI: „Momița și măgarul” de C. Bălăcescu. Școlarul George Cristea, cl. V: „Măgarul și vulpea” de C. Bălăcescu.

Anecdote au recitat: Economul: Nicolae Pasen: „Țiganul beat”, de Speranță. Economul Antonie Dragulescu: Țiganul la mal, de Speranță.

Monolog a predat: Eleva Maria Radu, cl. II: „Papricașul nașului”.

Dialoge au predat: Elevele Stanciu-Ciolac, cl. IV: „Ne jucăm de-a doctorul” de Aurelia Păcățianu. Școlarii Craioveanu-Sebeșan, cl. II: „N'ai mâncat ceva?” de (*). Școlarii N. Laica-I. Depsi, cl. V: „Despre proces”, de Maria Drăgan, G. Dragoescu-P. Sebeșan, cl. VI: „Despre beție” de Iuliu Gropșorean. Școlarii G. Bălu-D. Gropșorean, cl. VI: „Nerodul și Neguțătorul” de A. Pann.

Patrulele au predat: Elevele Laica-Ciolac-Boran-Tihoi: „Visul Copilei” de Aurelia Păcățianu. Elevele Bălan-Gropșorean-Păcățian-Cristea, cl. VI: „Tărg-bun” de (*).

Corul gr. or. rom., a cântat: „Imnul Unirei” (quarte) de T. Popovici. „Pe-al nostru steag” (quartet) de (*). „Iarna trece” (quartet) de (*). „În vale amuște” (quartet) de (*). „Ș'asară” (quartet) de I. Vidu. „Trei colori” (quartet) de I. Vidu. „Arcașul” (quartet) de I. Vidu. „Haidaiți frați” (quartet) de I. Vidu. „Pui de lei” (cor mixt) de I. Vidu. „Coasa” (cor mixt) de I. Vidu. „Negruța” (cor bixt) de I. Vidu. „Corul 26 din Creațiune” de Haydin.

Corul școlărilor a cântat: „Noaptea profundă” (duet) de (*). „Dochia” (duet) de (*). „Când pe câmpuri luna” de (*). Pricasna: Doamne (quartet).

Corul școlarilor a cântat: „Bucuria școlarilor” (duet) de Vidu. „Păstorul” (duet solo) de Vidu.

„Rugăciunea” (terț) de Vidu. „Latina gintă” (duet) de C. Porumbescu.

De tot 12 conferințe, 2 vorbiri, 11 poezii, 2 fabule, 2 anecdote, 1 monolog, 5 dialoge, 2 patrulele și 20 cântări.

Amintesc și de o notă nouă: cu ocaziunea șezătorilor literare închinată lui I. Grozescu și D. Tichindeal, li-s'a făcut și desvălirea portretelor lor desemnate în mărime naturală — formă de bust — de Teodor Bucureșcu.

Cor.

Cometa Brooks.

De câțeva vreme a venit în sferele noastre Cometa Brooks.

Noua cometă se prezintă în împrejurări cu totul favorabile; de câteva seri ea poate fi văzută cu un benoclu cât de mic, ba chiar cu ochii liberi. Atât numai că trebuie să ști locul în care se află.

Nu e încă un obiect ceresc popular, dar e mai mult ca sigur că va fi. Am observat-o cu mai multe lunete, mari și mici; în lunetele mici i-se vede bine sâmburele, nucleul din care va porni coada; — în lunetele mari cometa e o splendoare și sâmburele e foarte impresionant prin mărimea și grosimea lui.

Ceiace e interesant, e că la 3 August, stil vechiu, de pildă, când se găsea la vre-o 135 milioane kilometri de pământ, trebuia după calcul, să se vadă numai cu lunetele, cu un sâmbure de mărimea 9 stelară. La acea dată, era însă ceva mai mică de mărimea 6, adică vizibilă cu ochii liberi. Dacă sporirea luminei ar continua tot așa, apoi strălucirea, spre sfârșitul lui Septemvrie i-ar fi foarte mare și tot atunci, din cauza opozițiunii sale pe cer, aproape fiind de pol, nu ar răsară, ei s'ar învărti în jurul polului, am avea-o mereu deasupra orizontului.

Coadă și-a format-o încă de pe la sfârșitul lui Iulie, dar e văzută pe plăcile fotografice; peste câteva săptămâni, când ar vedea-o deci ori cine pe cer, i-s'ar vedea și coada. Cometa Brooks se prezintă cam în împrejurările în care se prezintă cometa Donati în 1858 și deci ar putea să fie frumoasă. Ca și cometa Donati are de timpuriu un sâmbure bogat, strălucitor și chiar intrarea lor în sistemul solar se aseamănă. Rămâne să-i așteptăm dezvoltarea.

Singurul desavantaj e acela că nu se apropie destul de soare, căci o cometă ca să fie în adevăr frumoasă și să impresioneze publicul cel mare, trebuie să se apropie foarte mult de astrul zilei. Așa a fost cu marea cometă din Septemvrie 1882 și cu multe alte comete ce au fost văzute chiar și la amiază.

Până acum nu am alte amănunte, dar din observările ce am făcut până acum și din comparațiunile cu împrejurările în care s'au prezentat alte comete, reiese că noua cometă va putea fi una dintre cele mai frumoase.

Vom ține în curent pe cetitorii cari se interesează de lucrurile cerești și vom reproduce părțile astronomilor străini competenți în materie.

Victor Anestin.

INFORMAȚII.

ARAD, 24 August n. 1911.

A. Popovici-Bănățeanu.

Zilele trecute a murit într-un sanatoriu de tuberculoși din București tânărul scriitor A. Popovici-Bănățeanu originar din Bănățul nostru. Deși plâpândul tânăr nu a dat în versurile și proza ce a publicat în revistele Luceafărul, Convorbiri critice, Ramuri și Căminul nostru, măsura întreg talentului său, totuși acei cari l'au cunoscut regretă în el un bun mânuitor al limbii românești și un observator fin al sufletului omenesc. A. P. Bănățeanu era încă prea tânăr și prea modest ca să se impună pu-

blicului nostru, sânguința lui l'ar fi putut însă înălța în considerația tuturor. Acum el să duce chinuit de boala în care l'a aruncat mizeria, soarta multor băieți de talent ai noștri. El care a stat veșnic în regiunile cele mai înalte ale mansardelor bucureștene se coboară în mormânt închi-zându-și pe veci ochii, cari nu arareori îi scilipeau de foame. Nu știm din ce părți ale Bănătuului a pornit, nu știm ce rude a lăsat. Dumnezeu să-l odihnească!

— **Buletin meteorologic.** Institutul meteorologic anunță o neînsemnată scădere a temperaturii. Pe alocuri sunt de așteptat furtuni mari. Temperatura la amiazi a fost de 29.4 în Buda-pesta, de 33.2 C. în Arad.

— **O nouă operă a Carmen Sylvei.** Ziarul „Pester Lloyd” anunță în numărul său de astăzi, că regina României a terminat un nou volum de poezii care va apare la iarnă.

Noua operă a Carmen Sylvei — spune ziarul — face parte dintre cele mai frumoase ale genialei poete. Volumul poartă titlul „Reife Früchte” (Fructe coapte) și va apare în editura unei firme din Hamburg.

Mișcarea din corpul diplomatic al României. M. S. Regele Carol a semnat luni decretul pentru următoarele numiri cari s'au făcut în corpul nostru diplomatic pe ziua de 1 Septembrie:

Dnii I. Trăsnea-Greceanu actual consilier de legăție, directorul protocolului și cancelariei ordinelor și Mihail Burghilea director al afacerilor comerciale din minister, au fost înaintați la gradul de miniștri plenipotențieri, conservându-și mai departe funcțiunile ce le au la departamentul afacerilor străine.

D. Papiniu ministru plenipotențiar la Constantinopol, în interes de serviciu a fost însărcinat cu conducerea direcțiunei judiciare ce se înființează la ministeriul de externe.

Au fost transferați pe ziua de 1 Septembrie:

D. N. Mișu actual ministru plenipotențiar la Viena, ministru plenipotențiar la Constantinopol;

D. Edgar Mavrocordat actual ministru plenipotențiar la Viena; d. Carol Mitilinen actual consilier de legăție la Paris a fost înaintat ministru plenipotențiar și numit la Haga în locul dlui Edg. Mavrocordat care a fost transferat la Viena;

D. G. Rosetti-Solescu ministru plenipotențiar la Petersburg a fost pus în poziție de retragere pe ziua de 15 August.

— **Maj. Sa la Viena.** Termenul plecării Maj. Sale din Ischl este statorit definitiv. În ziua de 8 Septembrie el va părăsi Ischl-ul ca să se reîntoarcă la Viena. În urma asigurării medicului de efectele minunate ale curii dela Ischl, s'a abandonat planul plecării la Lainz.

— **Meseriași români sibieni — în serviciul săracilor.** Din cercurile meseriașilor aflăm, că Duminecă, în 13 August 1911, aranjând „Societatea pentru ajutorarea la Crăciun a copiilor săraci, fără deosebire de naționalitate” obiceiuita producțiune publică, cu scop de a aduna pentru dururile de Crăciun, — căci ea vara adună pentru iarnă, — corul mixt al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, constând din aproape 70 persoane, invitat să coopereze și el alături de alte 4 coruri, a fost distins în mod de tot măgulitor de numerosul public, ce abia a încăput în spațioasa grădină „Hermann” și în pavilionul de vară. Cele două cântări, conduse cu cunoscuta dibăcie a dirigentului Candid Popa, în urma nesfârșitelor aplauze, au fost repetate. Bună și plăcută im-

presie a făcut asupra străinilor costumul național, care îmbracă atât de cu gust bravele noastre coriste. Laudă tuturor.

— **Dispariția unui tablou celebru.** Poliția din Paris n'a putut da până acum de urmele celebrului tablou „Madona Lissa” de Leonardo da Vinci, despre a cărui dispariție am pomenit în numărul de ieri.

Redacția revistei „L'Illustration” din Paris publică mai multe premii pentru cel care va descoperi tabloul. Va primi 10.000 de franci care va putea indica locul unde se află și 40.000 de franci cel care va aduce tabloul în redacția revistei.

Se pare că e vorba de un mare rămasag. Presa din Paris cu săptămâni înainte atrăsese atențiunea autorităților asupra lipsei de precauțiune cu care era păzit acest tablou celebru, spunând că poate fi furat ziua mare, fără să bage cineva de seamă.

— **Alegere de preot.** Ni-se scrie: Duminecă în 20 August st. n. a fost ales de preot pentru parohia Hontșor și Gurahont, d. Virgil Bulz.

Felicitările noastre.

— **Răspata muncii.** Sub titlul acesta am publicat în numărul 173 al „Tribunei” știrea că Societatea „România Jună” din Viena a trimis noilor săi membri — între cari e și d. Victor Tordășianu, președintele reuniunii meseriașilor români din Sibiu — diplomele de membri.

Noi membri sunt membri onorari, aleși din recunoștință pentru activitatea lor publică.

— **Grozavă catastrofă de tren.** Eri, Mercuri, la orele 2 d. a. s'a întâmplat o groaznică catastrofă de tren pe linia Kassa-Oderberg. Trenul accelerat care plecase dela Kassa a ajuns trenul de persoane și s'a izbit în el cu o repeziune de 70 kil. pe oră. Ultimul și antepenultimul vagon al trenului de persoane au fost distruse cu desăvârșire. Cinci femei muncitoare au rămas zdrobite între ruinele vagoanelor, iar zece persoane au fost rănite mai ușor.

Linia Kassa-Oderberg este strălătită de o mulțime de cotituri așa că foarte cu greu se pot evita ciocniri de felul acestora, iar trenul de persoane nu se știe din ce motive s'a deșirat de mai multe ori așa că a trebuit să întârzie mai multă vreme. Mecanicul trenului accelerat a fost arestat.

— **Holera în Dalmația.** Din Cattaro se telegrafiază: Holera ia proporții îngrijitoare pe coastele Dalmației. Epidemia a fost introdusă din Muntenegru. Autoritățile tănuiesc ivirea epidemiei ale cărei focare principale se află la Cattaro și Antivari. Populația e cuprinsă de panică. Cei cu dare de mână părăsesc porturile.

Holera face mari ravagii în interiorul Muntenegrului. Episcopul din Antivari a plecat la fața locului.

Vizitatorii stațiunilor climaterice și balneare situate pe coastele Adriatice se refugiază

— **O scrisoare a ex-regelui Manuel.** „Berliner Morgenzeitung” publică următoarea scrisoare pretinsă autentică a regelui Manuel către Sir Ernest Cassel, cunoscutul bancher englez:

„Ar fi copilăros de a pierde acum orice speranță că lucrurile vor lua o întorsătură favorabilă. Rezultatele obținute de partizanii mei sunt favorabile.

Din Portugalia se anunță că populația s'a saturat de domnia revoluționarilor. Pe sprijinul Angliei nu comptez, căci toate acțiunile de stat ale Angliei sunt afaceri comerciale. Cu totul altfel se prezintă lucrurile în ce privește sprijinul Spaniei și al împăratului Wilhelm. Vă asigur că împăratul Wilhelm e unicul idealist între toți diplomații și domnitorii, și sunt sigur că la un adică nu mă va părăsi. Dumnezeu nu voiește ca să fiu frustrat pentru mai mult timp de drepturile mele ereditare.

Vă mulțumesc pentru... cât și pentru ostentările d-voastră pe lângă diplomații englezi.

Manuel.

— **Exportul de carne din România în Austria.** Din Iași se telegrafiază următoarele: Un grup de măcelari din Viena a sosit la Iași, spre a trata cu cercurile interesate asupra organizării unui export sistematic de carne din Moldova în Austria.

Tratativele au dat un rezultat favorabil. S'a încheiat deocamdată un contract pe șase luni, care a fost semnat numai decăt.

— **Dela „Bunii Templieri”.** Din București se scrie: Duminecă 7/20 August, ora 4 d. a. a avut loc, în str. Stirbei Vodă, 37, serbarea de întemiere a lojii tinerimei „Înainte!” Nr. 5., de conducerea lojii „Speranța” Nr. 8. Serbarea întemeiere a fost prezidată de d. Otto Kestle marele conducător la mișcării tinerimei. Loja tinerimei „Înainte!” Nr. 5 e cea de a două loje mănăscă de tineri „Bunii Templieri” din București, cea dintâi fiind loja tinerimei „Luceafărul” Nr. 1, întemeiată la 19 Oct. 1908. Această nouă loje a tinerimei s'a întemeiat cu 27 de copii și condusă de d. Alfred Bening, conducătorul mișcării tinerimei al lojii „Speranța” Nr. 8. Sediințele le va ține Dumineca, ora 3 d. a., și-și va avea activitatea în culorea de albastru, ca și loja „Speranța” Nr. 8.

Loja district Nr. 1 își va ține sesiunea sa trimestrială Duminecă 28 c., ora 8 și jum. seara, în str. Stirbei-Vodă, 37.

Lămuriri, însoțite de foi de propagandă și broșuri cu privire la „Ordinul Bunilor Templieri” I. D. G. T., cea mai mare societate mondială de luptă împotriva alcoolismului, pe temeiul desăvârșitei abțineri dela băuturile alcoolice, trimite d. Nicolau Popovici, str. Școlii, 24 Siliu.

— **Congresul esperantiștilor.** În Antwerpen s'a deschis ieri, Miercuri, congresul esperantiștilor, la care au participat 1600 persoane. Inițiatorul noii limbi dr. Zamenhof a fost primit de însuși primarul care la beneventat în limba flamandă și i-a predat un splendid buchet de flori în culorile orașului. Zamenhof a răspuns în limbă esperantă.

x **Interesează numai pe părinți.** Cu începrea anului școlar, cumpără copiilor ghete anatomice cari atât ce privește igiena picioarelor, cât și ieftineala sunt cele mai de recomandat. Se află de vânzare la filiala fabricii de ghete anatomice Moskovits. — Arad, Piața Independenței 18.

x **Cu începerea noului an școlar,** atragem atențiunea părinților asupra firmei Iuliu Hegediu Arad, Piața Andrassy 15, unde se află de vânzare diferite articole pentru toaletă precum: per de haine, păr și dinți, pieptene, săpun, praf de dinți, paste de dinți, carette, articole de flota, articole de piele și ghiozdane de școală. Asortiment bogat și prețuri ieftine.

Dr. VICTOR GRAUR.

Medic universal, medic școlar calificat, profesor de igienă

Institut de dantistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22. — Etajul
în fața palatului administrativ (comitatului)

BIBLIOGRAFII.

A apărut și se găsește de vânzare „**Librăria Tribuna**”:

N. Iorga: Oameni cari au fost. Amintiri comemorări cu 500 pagini a 3 cor.

Ion Grămadă: Din Bucovina de altă dată. Schițe istorice. a 20 fil. plus 5 fil. porto.

Cincinat Pavelescu: Poezii. a 3 cor. plus 5 fil. porto.

L. Tolstoi: Plăceri vinovate. 30 fil.

Maxim Gorki: Mama. Roman. 2.50.

Guy de Maupassant: Dolofana. 0.30.

S. Moldovan: Ardealul. I. Ținuturile de ste. 1.80.

Dr. Dionisie Moldovan: Advocatul poporului broșat 2.50, legat de lux 3.50.

POȘTA REDACȚIEI.

C. B. Nu putem întinde o chestiune la n. Salutări.

„Sentinela”. Lista am primit-o și vă rămasem mulțumitori.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu,
„Tribuna” institut tipografic, Nichin și p.

Și litere mari de doi metri, vor vesti trecătorilor cu trenul, ca un triumf al neamului nostru, două cuvinte: *Aviatorul Vlaicu*.

I. P. S. Sa Mitropolitul Mețianu și crize bisericești române.

D. I. R. Abrudeanu, redactor al „Adevărului” din București a intervievat în 4 August pe I. P. S. Sa Mețianu asupra crizei bisericești din România și asupra svonurilor despre mergerea unui prelat român din Ardeal în fruntea bisericești autocefale române. Dăm interviu în întregime:

— „Cum se face Inalt Prea Sfinte că ziarul „Keleti Ertesítő” din Budapesta te-a făcut Mitropolit Primat al României?”

— „Foarte simplu, zise mitropolitul. Câte știri fanteziste nu publicați d-voastră ziaristii? Ei bine, ziarul din Budapesta a comis și el această greșală regretabilă, pe care eu imediat am desmintit-o în „Telegraful Român”, organul mitropoliei. Eram dator să dau această desmintire cu atât mai mult, cu cât nimeni nu mi-a făcut o asemenea ofertă și chiar dacă mi-s'ar fi făcut, vârsta mea înaintată și o mulțime de alte considerente de ordin superior mi-ar fi impus obligațiunea de a refuza această onoare. Avem atâtea de făcut și de muncit la noi acasă, încât cea mai mare satisfacție a sufletului meu este ca puținele zile ce mi-au mai rămas, să le pot dedica cu folos fericirii poporului meu și convețuirii sale pacifice și armonioase cu celelalte popoare din regatul ungar.”

— Înțeleg, Inalt Prea Sfinte, temeinicia acestor rezonațe puternice. Cu toate acestea, fapt cert este că multă lume serioasă din România nu vede întronarea păcii și a liniștii în biserică de acolo, decât ridicând pe scaunul de mitropolit primat din București pe un cleric român de vază din Ungaria?

— „Nu știu și nici nu pot să știu dacă există o asemenea convingere în lumea dela d-voastră. Dar nu pot admite ca printre membrii clerului din România să nu se găsească un bărbat capabil și demn, care să se urce, înconjurat de stima generală, pe scaunul cinstit de Andrei Ivireanul și alți prelați aleși. Arhieriei destoinicii, culti, harnici și neprihăniți este imposibil să nu numere și clerul d-voastră. Prea a progresat România în toate direcțiile, pentru ca noi, cei de aici, să putem presupune o așa regretabilă sărăcie de oameni destinați înaltei misiuni a conducerii treburilor bisericești, în conformitate cu canoanele, apoi cu recerintele impuse de cultura modernă și cu nevoile consfințite de experiența vremurilor.

„Pentru a fi mai bine înțeles, să-ți dau o probă. În primăvara aceasta, am fost solicitați de către Ioachim III, patriarhul din Constantinopol, toți capii bisericești ortodoxe de răsărit, să ne dăm avizul asupra chestiunii dacă este sau nu admisibilă căsătoria a doua a preoților de mir, rămași văduvi și cu copii de creșut. Sinodul nostru episcopesc, singurul for competent în asemenea materie, sesizat fiind de mine, a răspuns afirmativ la această înțelegere. Tot afirmativ au răspuns și Sârbii din Ungaria și cei din Serbia; după cât știu, chiar și Rușii. M'am mirat însă mult aflând că Sinodul bisericești d-voastră este în contra celei de a doua căsătorii a preoților — singurul mijloc de a alunga imoralitatea și tristețea din casele preoților rămași văduvi și cu copii”.

— O singură și ultimă întrebare, Inalt Prea Sfinte, și nu vă voi mai obosi: durerosul scandal bisericesc dela noi a avut vre-o repercusiune și la d-voastră?

— „Gratie presei d-voastră și apoi celei din Viena și Budapesta, evident că da — și încă o repercusiune din cele mai chinuitoare, pe care aș fi fost fericit să n'o întâlnesc la adâncile mele bătrânețe. Cu ocazia unei sfintiri recente de biserică, oficiată de mine, am fost personal foarte îndurerat din această cauză. Veniseră cu acest prilej toate autoritățile din comitatul Turdariaș să mă salute și să-mi prezinte omagiile lor

pentru cinstea ce le-am făcut-o de a le onora județul cu prezența mea. Pe cât am fost de plăcut atins de această deosebită atențiune a autorităților maghiare și a reprezentanților celorlalte confesiuni, pe atât am fost însă de profund mișcat și îndurerat în momentul în care prefectul județului, binevoind a rosti la banchet un toast în sănătatea mea și pentru prosperitatea bisericești române ortodoxe din Ungaria, a ținut să scoată în relief splendoarea bisericești noastre față cu cea din România, care tocmă da spectacolul cunoscut și atât de regretat de toată lumea creștină, cu atât mai mult de suflarea românească. Momentul acesta a fost poate unul dintre cele mai penibile din viața mea.”

A murit Cârțan.

Amintiri despre Cârțan. — Cârțan la Paris. — Cârțan și Alexandru Lahovari. — Cârțan și patriștiencele.

Din Sinaia ne vine știrea că badea Cârțan, aventurierul nostru s'a stins zilele astea la Poiana Tapului într-o odaie pe care i-o oferise d. Lahovari, fostul ministru român la Roma.

Cine nu l-a cunoscut pe badea Cârțan? Nu este oraș ori ținut mai de seamă românească unde să nu fi fost badea Cârțan. Nu s'a ținut în ultimele decenii vre-o adunare națională la care să nu fi participat badea Cârțan. În București, ca și la Arad, Sibiu, Brașov, Iași, Constanța, Craiova ori Sinaia pe care o prefera mai mult, badea Cârțan era la el acasă. Cunoștea pe fiecare om de seamă, și chiar mai puțin de seamă de ai noștri și el asemenea era cunoscut, începând dela Regele Carol, de toți miniștrii săi și până la cel din urmă ușier dela ministere, unde Cârțan avea intrare liberă. Il îndrăgise mai cu seamă pe d. Delavrancea, despre care spunea „că mult dulce grăiește” și pe care-l cerceta totdeauna în București. La noi, în Arad a fost mai pe urmă la inaugurarea palatului „Tribunei”, serbare dela care nu putea să lipsească. Aici asculta la banchet sfârșitoarele discursuri. Vorbea unul dintre ai noștri. Cârțan ridicat în picioare asculta cu gura căscată. Mă apropii de dânsul și îi spun:

— Om foarte cuninte d. X.

— Are minte multă, dar nu-i toată bună! — replică spiritual badea Cârțan, cu instinctul lui sigur în cunoștința de oameni.

Dar badea Cârțan a fost nu numai un rătăcitor al pământului românesc, ci un adevărat „glob-tretter” care a cutreerat toată Europa. Cu cojocul întors, cu itarii albi și cu opincile rupte el a făcut mai mult pe jos în vre-o două rînduri drumul la Roma și la Paris, în căutarea veciniei a „fiilor Romei”. Ce bucurie trebuie să fi simțit Cârțan, când după o grea călătorie pe jos a ajuns acolo unde îl îndemna tot sufletul lui de idealist, e lesne de înțeles. Și e lesne de înțeles și ce mândru a trebuit să se simtă, când în portul lui țărănesc, cu itari și opinci, a stat la Columna lui Traian, alături de „frați” de ai lui, persoane de seamă din societatea italiană.

Acolo l-a cunoscut și pe d. Lahovari, pe vremea aceea ministrul României la Roma, care i-a dat acum o odaie, văzându-l prăpădit prin Sinaia, unde și-a dat sufletul.

În lungile sale rătăcirii, nenorocitul a îndurat și nesfârșite mizerii. Stătea pe un picior veșnic de rășboi mai ales cu jandarmii unguri, cari în vre-o câteva rînduri l-au bătut și l-au maltratat, i-au confiscat cărțile și ziarele, unica lui slăbiciune, cu care încărea desagii și pleca acasă în Transilvania. Autoritățile ungurești au transportat în vre-o două rînduri cu carele comoara aceasta de cărți, ziare vechi, strînse de Cârțan, la Brașov, unde li-s'a dat foc. Cea mai cumplită durere a fost asta pentru Cârțan. Incepea apoi din nou să cutreere orașele românești și să-și umple desagii cu cărți și ziare, pe care le cerea cunoscuților. În vagabondajul acesta vecinic a fost de nenumărate ori închis și se socotea „martir” al cauzei naționale.

Nu-l supăra persecuția asta a jandarmilor unguri, pe care o primea cu mândrie, dar îl jignea adânc faptul că de vre-o câteva ori a fost bătut și prin beciurile poliției din București, care îl strîngea câte odată de pe stradă drept un vagabond. El reclamase odată deadreptul la ministru împotriva unor sergenți cari l-au bătut și mini-

strul i-a pedepsit pe sergenți și i-a dat și bani și... cărți lui badea Cârțan ca să-l mângăie în căvta. Se găseau și alții, cari îl certau pentru aceste vagabondaje, ori îl ocărau ca pe un șarlatan ordinar. Dar badea Cârțan numai șarlatan nu era. Era un exaltat, naepărat, dar nu șarlatan. Țărânul acesta vorbăreț cu ochiul vioi și graiul de un farmec nespuse, care a străbătut mai mult pe jos drumul până la maica Roma cea bătrână — unde s'a întins să se odihnească la picioarele statuei lui Traian, nu era un om ordinar, ci un visător cu mintea călătoare, un poet cu imaginația aprinsă. Ciobanul vagabond care privește cu pânea sub-suori, în urma frumoaselor parisienne ca să le admire, „cum mărg”; care urcă scările Eliseului și scoboară în cavoul lui Napoleon, la „Invalides”; aventurierul care gândește să facă pelerinaj la Sevilla „că acolo cica s'a născut Traian” nu este un șarlatan ordinar, chiar când, lucru greu de presupus, ar fi un șarlatan de reclamă.

Reîmprospătăm după memoriile dlui Steuerman, cetitorilor noștri câteva interesante peripectii din petrecerea lui Cârțan la Paris.

„Eri, lume adunată multă de tot, se uita cu mirare la o figură speriată de-a fi obiectul curiozității generale, George Cârțan, baci din munții Făgărașului, cu sarică, căciula mare în cap și cu cojocul întors pe dos, plecat prin țări „spre ai noștri” să descopere fii de ai Romei.

— Dar ce cați Cârțane prin paraginele astea? — îl întreb.

— Fii de-ai Romei!... fu răspunsul firese cum ai căuta ciuperci după ploaie.

— Și cât ai să stai pe aici?

— Vre-o patru zile, am mai fost în August trecut patru, să se facă opt în capăt.

— Dar ce te interesează mai mult? — zic.

— Invalides și Luvru, unde se păstrează de-a Romei rămășițe, frumuseți multe.

— Și cum te înțelegi cu lumea, ce limbă vorbești?

— Zic: „România” cui mă întreabă câte ceva; pun pitacul lângă mine când mi-i foame, mai mă ajut și prin semne și tot nu mă pierd.

— Ti-s dragi franțuzii?

— Dragi, că-i libertate.

— Dar după ce cunoști că-i libertate?

— Apoi d-ta nu vezi cum cântă și strigă ziua și noaptea întreagă și nu le zice nimeni nimic?...

Puțin încăpătoare, dar cocheta și cu un aier de religioasă intimitate, biserică română e una din atracțiile Parisului pentru conaționali noștri. La intrare găsește un public numeros; ai crede că te afli într'un oraș românesc care posedă un high-life ales și curios. Ambasada, foști miniștri — în frunte cu d. Alexandru Lahovari, d. Palladi, despărțiți amândoi prin jovialul domn Jac Lahovari; d. Olănescu, modest, a rămas în fund, numai d. Panu, deși e în Paris, n'a onorat cu prezența d-sale biserică română. Studenții înșirați în dreapta, iar în stînga studențe. Domnișoare, ieșite din pension în tovarășia părinților, ingenuchiiază cu evlavie. Aproape de intrare, retras cu multă modestie e George Cârțan, din Transilvania. Figura caracteristică a țărânului, cu obrazul ars, slab și având aierul de a se mira de toate, Cârțan face un contrast de nespuse cu hainele de înaltă ceremonie a celor de față.

Mă apropii de Cârțan la sfârșitul slujbei. Neîncetăter și bănuitor ca toți țărânii, intri în vorbă cu el numai cu încetul, după ce se asigură că nu-ți bați joc... O seamă de grozavi studenți, fii de ai Romei, au găsit în rarul exemplar de țărân român rătăcit la Paris un obiect de glume insipide. Cu toate acestea Cârțan e deștept, bogat în improvizații și apropouri; vorbește nemțește și a încercat chiar să se ajute și în limba Teutonilor în țara Galilor — dar nimeni nu l-a înțeles... La Versailles — Versailles cum zice el — a spus numai atât: Soldat roman; — a mai pomenit de Napoleon Bonaparte și i-s'a făcut o primire strălucită. Posedă o sumă de însemnări de muzee unde se află antichități „de-a lui Iuliu Cesar...”

Publicul iese din capelă. Rămânem la urmă amândoi. Singur d. Alexandru Lahovari daignează să adreseze câteva vorbe țărânului, întrebându-l de impresii. Cârțan, încântat de această onoare, răspunde cam turburat, dar cu duh; apoi își scoate de sub o masă căciula de oae și pornim amândoi să grăim în fața unei madere.

— „Or hi host ca la două sute de popor în biserică” — reflectează Cârțan... Câte 50 de bani de pune a fieștecare, mergeam la Madrid și la Sevilla...”

Ceeace a mai reținut Cârțan din Paris erau femeile. Simțul lui estetic a fost isbit de eleganța femeilor. Se

trezeau gusturile romane, în sufletul țărânului din Făgăraș.

— „Îmi place că merg frumos” — zicea, despre femeile Parisului.

*

Acum s'a stins. Sufletul lui s'a mai cerut odată după frumos și s'a târât să moară în mijlocul celei mai splendide naturi pe care a întâlnit-o el vre-odată în nesfârșitul său vagabondaj prin lumea mare.

O comună model.

„Astra” la Rodna nouă.

În ziua de 19 August n. a. c. despărțământul Năsăud al „Astrei” și-a ținut adunarea generală în comuna Rodna nouă, numită altcum și Șanț. Comuna e situată la punctul extrem al Văii Someșului, la hotarul nord-estic al Ardealului nostru, imediat la granița bucovineană. Are până la 2300 de locuitori, toți români; școală confesională greco-catolică cu mai mulți învățători și 2 biserici, dintre care, cea nouă, ridicată în timpul din urmă și împodobită cu tablouri de ale cunoscutului pictor bisericesc O. Smigelschi, e un adevărat monument de artă curată.

Sâmbătă, la 19 August, după săvârșirea sfintei liturghii, poporul se adună înaintea primăriei. 400 de țărani, provăzuți în parte cu coifuri de pompieri, pleacă în pas gimnastic, între sunete de tobe și trîmbițe, într-o întâmpinare a oaspeților cari sosesc la Șanț însoțiți de un falnic banderiu, ce le ieșise înainte până la gara dela Rodna-vechie, de unde își continuă călătoria cu trăsurile.

La biserica cea veche, preotul local și protopopul onorar, d. Pamfilie Grapini, binecuvîntează oaspeții și apoi spune credincioșilor săi că ziua de 19 August are mare însemnătate pentru comuna Șanț, căci oaspeții sosiți vor comunica celor adunați multe sfaturi bune și folositoare, cum să-și apere moșia, legea și limba strămoșească. D. Ignat Seni dela Năsăud, vicepreședintele despărțământului, adănc mișcat, mulțumește poporului și inteligenței locale pentru primirea frumoasă.

Adunarea se ține în biserica veche, înaintea sfântului altar. Președintele despărțământului, d. profesor dela Năsăud, Ioan Păcurariu, deschide adunarea, lămurind poporului ce este „Astra” și explicând, cu multă măiestrie și pe înțelesul tuturor, că ce este a se înțelege sub cuvintele „literatură” și „cultură.”

D. Emil Tișca, secretarul despărțământului face o dare de seamă despre activitatea despărțământului în cursul anului 1910. Din acest raport reiese că despărțământul constă din 36 comune, dintre cari 13 în cercul pretorial al Rodnei și 23 în cel al Năsăudului. În cursul anului 1910 s'au ținut pe teritoriul despărțământului 63 de conferințe sau prelegeri populare; tot în cursul anului expirat s'au organizat 13 agenturi nouă, cele vechi s'au reorganizat; s'au înțemeiat 15 biblioteci populare nouă, așa că pe teritoriul despărțământului avem cu totul de prezent 27 de biblioteci populare și numărul cărților e circa 1800. Despărțământul are 12 membrii fondatori, 28 membrii pe viață, 45 ordinari și 320 membrii ajutători. Pe baza acestor date, putem afirma fără sfială că în cursul anului expirat despărțământul Năsăud prin activitatea dezvoltată s'a ridicat la treapta de primul și cel mai activ despărțământ al „Astrei”. Meritul revine președintelui despărțământului, domnului profesor Ioan Păcurariu, secretarului d. Emil Tișca și neobosiților conferențieri, domnii profesori: Emil domide, Emil Măreș, Ioan Bojor și Victor Motogna.

Domnule președinte! Noi, elevii d-tale, de odinioară, căroră d-ta, ca propovăduitor al istoriei scrisului românesc, ne-ai sădit în inimi dragostea de limbă și legea strămoșească, i-ți mulțumim din adâncul inimei noastre dornice de înaintare pentru activitatea dezvoltată de d-ta ca președinte a acestui despărțământ, și Te rugăm să ne mai rămâi și pe mai departe sfătuitorul nostru bun și căpetenia noastră neobosită întru înjghebură a celui

..... vis neîmplinit
Copil al suferinței.....”

care e înaintarea noastră pe teren cultural și economic.

Cele 63 de prelegeri populare s'au ținut în 23 de comune și anume: Rodna veche, Năsăud, Lușca, Hordon, Salva, Zagra, Mocod, Nimiea, românească, Mititei, Mintiul românesc, Hure, Ilva mică, Runc, Parva, Rebra mare, Găureni, Poieni, Suplai, Nepos, Bichigin, Romuli, Ilva mare și Rebrășoara. Dintre agenturi abia dacă 3 au dezvoltat o activitate mai intensă și anume cea din Ilva mare sub conducerea dlui Ieronim Slăvoacă, și cea din Rebrășoara sub conducerea domnului Anton Precup și cea din Leșu, de sub conducerea domnului Leon Coșbuc.

Foarte instructivă a fost disertația „Istoricul despărțământului Năsăud al Asociațiunii”, dela înființarea ei până astăzi, scrisă și citită de domnul Dr. Nestor Șimon, secretarul fondurilor năsăudene și simpaticele istoriograf al acestui ținut românesc de graniță. Această serie model, după cum sunt informat, va forma broșura primă a unei proiectate „Biblioteci populare a despărțământului Năsăud al Astrei.”

La 1 oră d. a. masă comună cu toastele îndatinate.

După vecernie, domnul Victor Motogna dezvoltă liber prelegerea sa „Din relele noastre și mijloacele de vindecare.” D. Motogna are talentul unui adevărat vorbitor, care poate folosi mult cu învățăturile sale; l-am ruga ca în proiectata „Bibliotecă populară” a despărțământului să dea la lumină în scris, între altele și această instructivă conferință.

Comisiunea pentru înscriere de membrii noi raportează că din prilejul adunării s'au înscris în comuna Șanț 2 membrii ordinari și 53 de membrii ajutători, toți țărani. S'a decis instituirea unei agenturi și a unei biblioteci populare la Șanț, dar adunarea culminează în punctul unde se hotărăște întemeierea la Năsăud a unei „Case naționale”, îndrumând adunarea prezidiul de a face pașii de lipsă pentru realizarea acestui scop frumos.

Înainte de încheierea ședinței și afară de programul statorit ia cuvântul domnul profesor Emil Domide, fin vrednic al acestei comune fruntașe, care adresează „cinstiților Șanțeni”. În dialectul local, o vorbire măiestră, un indemn înflăcărat pentru cinstirea și păstrarea neatinsă a portului, a limbii, a legii și a moșiei strămoșești, apoi domnul președinte încheie ședința.

Ar urma cercetarea expoziției etnografice și împărțirea de primii. Aici cred, e locul potrivit pentru a expune în câteva cuvinte starea de astăzi a comunei Rodna-nouă.

Rodna-nouă sau Șanțul, cum arată și numele, e comună cu trecut mai apropiat. Cu toate acestea e, poate, cea mai fruntașă dintre toate comunele grănițerești. În locul bisericii vechi, neîncăpătoare, grație osteneților multe ale harnicului părinte sufletesc, părintele protopop onorar Pamfilie Grapini, s'a zidit o impozantă biserică nouă, mare și încăpătoare, cum nu se mai vede pe alocuri pe teritoriul acestui al doilea regiment de graniță. Tot părintelui Grapini sunt de a se mulțumi și multele reuniuni ce au viață în această comună și anume: reuniunea de cânt și ceteră, reuniunea de înmormântare, cea de asigurare a vitelor și cea de pompieri. Și ne-ar plăcea nouă, celor cu durere de neamul acesta obiduit și singur, să știm, dacă mai este încă vre-o comună pe întreg rotogolul pământului românesc, unde să se țină pentru țărani șezători literare, așa, cum se țin la Rodna-nouă, din partea preotului, din partea învățătorilor, ba și din partea vre-unui țăran mai cu carte. Comuna, — după cum foarte bine s'a exprimat domnul președinte, — i-ți făcea impresia unui regiment bine organizat. Din partea poporului adunat s'a observat cea mai strictă disciplină cea mai deplină încredere în fruntași și firești și cea mai sfântă însuflețire pentru scopurile Asociațiunii noastre. Să mai amintesc ospitalitatea Șanțenilor, nu e de lipsă; condeiul n'ar da de greș și ar fi să profanez acest simțământ sublim de ospitalitate al sufletului românesc.

În ceiace privește expoziția etnografică, din parte-mi cred că nu era delipsă adunarea diferiților artiști de industrie casnică la un loc. E destul să intri în orice casă din comuna Șanț, ca să aibi înaintea ochilor o întreagă expoziție etnografică curat românească. E destul să faci o plimbare de-alungul comunei ca să-ți faci o idee despre toată arta românească, până chiar și de

arhitectura caracteristic românească a acestor străjeri din creerii munților ai sufletului românesc. Întreagă comuna ți-se pare un parc încurajat de vile împodobite pe din lăuntru într-un mod regesc.

Coriștii și diletanții cari s'au produs scara a fost premiați toți la oaltă cu 50 de coroane și fost împărțiți ca premii pentru obiectele expuse și anume, au fost premiați cu câte 10 coroane Clement Căilean al lui Pantelimon, un băiat de 12 ani, pentru o violină și un cinbăr făcute de el însuși; Florea Sângeorzan, pentru o casă în miniatură (tip: Rodna nouă) și doamna Elisabeta Mureșan născ. Pioraș, pentru un covor frumos și alte lucruri de mână; cu câte 5 coroane au fost premiate pentru lucruri de mână, doamna Maria Pop născ. Pioraș, doamna Anisia Tămaș, Florea Pioraș și Dochia Sângeorzan. Pentru premiare au binevoit a contribui: băncele „Mercur” 50 cor., „Aurora” 20 cor., „Fortuna” 10 cor., „Isvorul” 10 cor., „Bistrițana” (filiala din Rodna veche) 10 cor., apoi domnii: Ioan Gheție, dir. gimn. 10 cor., Dr. Ioan Jarda, avocat, 10 cor., Dr. Octavian Utelea, avocat, 10 cor. și domnul Emil Tișca, contabil la „Mercur” 10 cor.

Scara la 8 ore s'a început serata, unde s'au cântat mai multe doine românești, din partea reuniunii de cânt din loc, compusă din țărani, sub conducerea harnicului și însuflețitului învățător, domnul Tămaș; tot de țărani a fost interpretat cu multă artă, jidanul și țiganul în „Herșeu boccegiul” și un dialog; asemenea a reușit bine și „Otrava de hârciog” predată de țărani. Printre declamări amintesc balada lui Bürger „Lenore”, declamată, în traducerea domnului St. O. Iosif de studentul absolvent, domnul Emanoil Pioraș și „Movila lui Burel”, când micuțul Ovid Păcurariu, elev de clasa a IV-a elementară, cu vocea-i plăcută a stors lacrimi din ochii ascultătorilor țărani, când en:

„Hais, ho, cia, ho, bourcan
Trageți brazda pe tăpșan!”

Domnule părinte! Ne-ai dovedit d-ta, în satul d-tale, ce poate să facă un păstor demn și conștin de chemarea sa. Noi, toți, cari am luat parte la adunare în comuna d-atle, îți dorim, ca bunul Dumnezeu să-ți dea atâtea fericire și îndestulare, câtă fericire și îndestulare ne-a cuprins pe noi, cei ce Te înțelegem, în mijlocul turmei ce o păstorești cu zel de apostol.

Un dascăl românesc.

Din Bistrița.

Duminecă la 13 August a dat Reuniunea meseriașilor Români din Bistrița o producțiune teatrală, împreună cu joc la care cu bucurie trebuie să spun, că pe lângă numărul cel mare de meseriași, în frunte cu cei doi domni protopopi a luat parte și un număr frumos de fruntași intelectuali, cari după producțiune s'a întreținut mult timp cu meseriași; — iar domnul Gr. Pleșos protopop gr.-or. a învrednicit pe meseriași noștri și cu o vorbire frumoasă și instructivă, care a făcut bună impresiune în clasa mijlocie. S'a jucat piesa „Dragoste copăilărească”, comedie într-un act localizată de Carol Murai, care a fost jucată frumos de domnișoarele Aurelia și Valeria Radu și Veronica Petrinjel, cât și de tinerii meseriași S. Bunea, S. Avram și T. Moldovan.

Costumul național, în mare parte săliștenesc, a fost bine reprezentat, iar costumul românesc din Bucovina, *împrejurătoare și opinci*, în care a fost îmbrăcată una dintre diletante a făcut bună impresiune în cercul damelor noastre.

Fiindcă legătura dintre fruntașii noștri intelectuali începe a se afirma tot mai îmbucurător față de meseriași și clasa mijlocie, și fiindcă în Bistrița avem un mare număr de meseriași din toate breslele, ar fi de dorit, ca conducătorii meseriașilor noștri, măcar până la prima Mai anul viitor, să ia inițiativa pentru aranjarea unei Expozițiuni industriale românești, prin care să putem arăta și concetățenilor noștri Sași, că nu numai a petrece, ei și a munci ne pricepem. Să arătăm concetățenilor noștri Sași, că până când industria lor e în agonie, a noastră înflorește și progresează, și nu mai suntem avizați a consuma numai produsele lor industriale, precum le plăceau a ne prezenta odată. Zic că industria săsească se află în agonie pentru că în decurgerea anului

REISZ

MIKSA

fabrică de

MOBILE

în

Oradea-mare-Nagyvárad

Calea Rákoczi-ut No 14.
(Lângă Apolo).

Haine bărbătești și femeiești,
întregi sau desfăcute, draperii
și perdele de dantelă, haine de
piele, odăjdii, acop. de altare le

curăță și vâpsește

mai bine și mai ieftin dnul
Fintzler Ferencz,
vopsitor și spălător chimic în
Nagyvárad, Bazárépület,
în laturea dinspre teatru. În vecini cu cia-
sornicarul Kepes.

— Rog să se țină seamă la firmă. —

Se caută

CASSAR

cu practică în ale contabilității la filiala din
Cernei a »Cassei de păstrare« din Boro-
sineu. — Salar anual 1500 coroane. + rentă.
Reflectanții să se adreseze subsemnatului.

Dimitrie Popoviciu,
dir. filialei, Csermő.

Anunț de căsătorie.

Sunt tânăr comerciant, în etate de 25
ani, din lipsa de cunoștință caut prin aceasta
o domnișoară din casă bună, sau văduvă
tânără de soție, care să dispună și de o
avere de 10—12 mii Coroaane, spre a putea
deschide o prăvălie de modă într'un oraș
mai populat din Ungaria. — Doritoarele să
se adreseze administrației ziarului »Tribuna«.

AVIZ!

Având casa proprie și locuințe acomodată
pentru acei băieți ai căror părinți doresc
a-le da o creștere mai constiențioasă, ofer
pe anul școlar 1911/12 *vipt* și *cuartir* în
condițiuni avantajoase.

Simeon Faur,

învățător penzionat,

Temesvár-gyárvaros (Galamb-utca 9).

Un candidat de avocat

cu practică bună și un student în drept ca
scriitor

află aplicare momentană în cancelaria sub-
scrisului.

Dr. Aurel Iuga,
advocat.

Beclean (Bethlen),

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria sub-
scrisului.

Dr. Samuil Vladone,
advocat, Bozovics.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați cu toată încrederea la proprietarul
de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă
trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă
prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K — 66 litru.
Rizling — 68. Roșu — 92.

Vinuri noi: Carbenet alb K — 98 litru.
Šiller K — 52. Rizling K — 54. Rizling și
Ruje amestecat K — 50 litru.

Rachie de treve (comină) K 1-60 litru.
Rachie de drojdii 2-30, Rachie de treve
(comină) specialitate K 2.10 litru.

Vinul și rachia să expedieze cu rambursă
dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie
Vase dau împrumut pe timp de două luni
Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Benea.

propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Invenție Nouă.

Invenție Nouă.

Moară de oțel

pentru întrebuințare în economie și acasă, ma-
cină excelent orzul, cucuruzul și grâul, se în-
vârtă cu mâna, puterea de muncă a unui băiat
de șasă ani, un kilogram pe minut pelângă
garanță și se capătă numai într'o mărime.

Prețul 14 coroane.

Face aparate pentru desfacerea sămânței
de lucernă și trifoiu, de mânat cu puterea ori cu
mâna cu puterea ori cu mâna, de aplicat în ma-
șina de îmbătut ori de sine stătătoare. Prețurile
să se întrebe la

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut sămânța
trifolului și atelier de reparat mașini în
Nagyvárad, Villanytelep mellett.

Leon Tolstol.

91

RĂȘBOIU ȘI PAGE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.
(Urmare).

Dologhow, Denissoff și Rostow care sedeau în fața
lui Pierre, păreau căteși trei foarte veseli.

Rostow îl privea pe Pierre cu ochi răi, mai întâi
fiindcă Pierre nu era pentru dânsul decât un „țivilist”
bogăț, soțul unei femei frumoase și o nuliță, al doilea
pentru că Pierre distrat și absorbit nu-l recunoscuse pe
Rostow și nu-i răspunsese la salut.

Când se bău în sănătatea țarului, Pierre absorbit
în reflexiunile lui, nu se ridicase și nici nu-și golise
cupa.

— Și acum în sănătatea femeilor frumoase! zise Do-
loghow. El îi întinse lui Pierre cupa sa, cu chipul se-
rios, dar cu un zîmbet în colțul buzelor.

— În sănătatea femeilor frumoase, scumpul meu
prieten Pierre, și a amantilor lor! reluă Dologhow.

Pierre plecă ochii, bău din cupă, dar nu privi și nici
nu-i răspunsese lui Dologhow.

În clipa aceea lacheul distribui cântecul scris în
cinstea lui Bagration, și cum Pierre era unul din înalții
demnitari, îi dete ș lui o foaie. El se pregătea tocmai
să pună mâna pe dânsa, când Dologhow, aplecându-și
trupul deasupra mesei, luă hârtia și începu s'o citească.
Pierre îl privi pe Dologhow, ochii lui se plecară, senti-
mentul de turbare care-l frământa dela începutul ban-
chetului, îl stăpâni deodată. La rîndul lui își aplecă
trupul masiv deasupra mesei și strigă:

— Te opresc să pui mâna pe această foaie.

Vecinii încercară să-l liniștească.

Dologhow îl privi pe Pierre cu ochii lui strălucitori,
veseli și cruzi, cu un zîmbet care însemna: „Ah, asta
vreau și eu!”; apoi rosti răspicat:

— Am poftă s'o păstrez.

Palid, cu buzele tremurătoare, Pierre îi smulse hâr-
tia din mâni.

— Dta... ești... ești un obraznic, făcu el. Apoi împin-
gând masa încolo, se ridică:

— Ești provocat! adăogă el.

Și în clipa aceea pricepu că chestia vinovăției so-
ției lui, care-l frământase în toate acele zile, era hotă-
rită. El o ura și renunța la dânsa pentru totdeauna.

Cu toate că Denissoff îl sfătui pe Rostow să nu se
ămestece, Nicolae consimți să fie martorul lui Dolog-
how, și după banchet, el discută cu Neswitzki, martorul
lui Bezukhow, condițiile duelului. Pierre se întoarse
numai decât acasă. Rostow și Dologhow rămaseră până
noaptea târziu la club, ascultând cântecul țiganilor.

— Așa dar, pe mâne, la Sokolniki, zise Dologhow
luându-și rămas bun dela Rostow.

— Pe mâne, scumpul meu.

A doua zi dimineața, la ceasurile opt, când Pierre
și Neswitzki sosiră în pădurea din Sokolniki, ei găsiră
acolo pe Dologhow, Denissoff și Rostow.

Pierre părea cufundat în gânduri; cu totul străin
de duel, fața lui era galbenă și obosită. Evident că nu
închisese ochii toată noaptea. Două chestiuni îl preocu-
pau mai ales: vinovăția soției sale, de care nici nu se
mai îndoia după această noapte de insomnie, și ino-
cența lui Dologhow, care n'avea nici un zor să păstreze
cinstea unui om străin lui.

— Gata? întrebă el.

După ce se terminară pregătirile, după ce săbiile
fură înfipte în zăpadă ca să marcheze limitele câm-
pului, după ce pistoalele fură încărcate, Neswitzki se
apropiă de Pierre.

Rétay și Benedek

întreprindere industrială de artă biseri-
cească, sculptare de amvoane, altare și
statui, — aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 59. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbi-
terii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar
la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire,
candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc
și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane,
cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

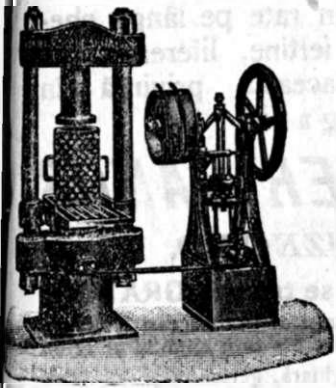
in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată ca specialitate

prese de olei mânate cu apă.

Plue de olei, construcție simplă ori complicată. Prăjitori de olei pentru încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru sămburi de bostan. Mașini pentru perfecționarea oleiului și aranjamentul complet pentru fabricarea oleiului. Unelte de melițat floarea soarelui, ș. a.

Exportul până acum în 237 uzine.

Biroul arhitectului

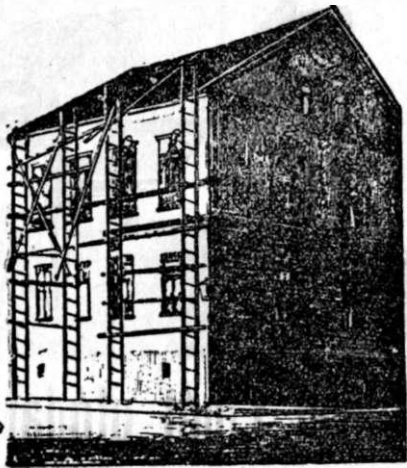
Uj. Czakó Lajos

Kolozsvár

Monostori-ut 60.

Telefon No 936.

Primește orice lucrări din acest ram, planuri, preliminar de spese, conducerea și supraveghierea edificărilor, controlarea și valorarea lor, cum și edificări complete, atât în loc cât și în proviucie, pelângă prețurile cele mai moderate.

Fabrică de clopote

Distinsă la expoziția universală din Paris.

Szlezák László

fabrică p. turnat clopote, accesorii de turnuri și stativale lor

Budapesta, Frangepán-u. 77.

(Casa proprie. Lângă stațiunea tramv. electric).

Se recomandă pentru executarea oricărui lucrări din acest ram, ca turnarea de clopote noi și vechi, pelângă garanție de mai mulți ani, cu coroană de fier invenția mea. Pregătesc statine drepte și plecate pentru clopote.

Preliminare se trimite la cerere gratis și franco. — La dorință merge și în provincie pe spesele proprii. Execuție solidă.

= Atelierul de fotografariat a lui =

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, Piața Mátyás király-tér Nr. 26.

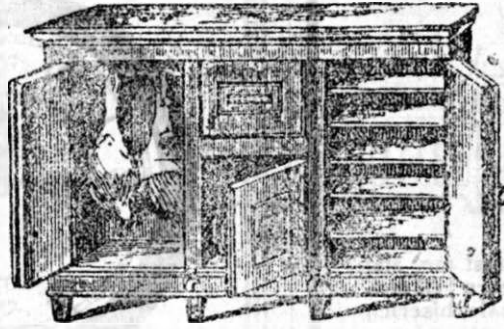
(Lângă farmacia lui Hintz).

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă n'o confundați, Cluj-Kolozsvár, Piața Mátyás király-tér No 26, lângă farmacia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Itzkovits Gerson, Budapesta, IX.,

Strada Tompa No 14.

Dulapuri de gheață la cari e necesară gheață puțină, preparate pentru măsurarea vinului și a berei, conducte la pregătirea berei și pentru scurs, în prețuri moderate și serviciu prompt. Intreprindere de accesorii la fabricarea zodei, sticle de Bohemia, sirup de smeură, lămâi și ananas, alabastru și praf de limonadă ș. a. Comandele se efectuează prompt și cu prețuri convenabile.

Cornel Tunner

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabrik, Andrassy-ut No 22.

și Timișoara-Josefin, Hunyadi-utca No 4.

Iși recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale

table de marmoră, statui,

etc., fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, lîferează — mai ieftin ca orice concurență. —

Recomandându-se on. public roagă cercetarea binevoitoarelor comande:

Cornel Tunner,

măiestru de sculptură în piatră.

Mare depozit de cuptoare.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că în **Kolozsvár, Monostori-u. 7, am deschis un mare magazin** înregistrat și provăzut cu **cuptoare din țară și străinătate**, unde se află în depozit permanent cuptoare moderne de majolică stil secesion și cuptoare de olane Daniel, precum și căminuri și cuptoare de bucătărie.

Atrag atenția publicului asupra depozitului meu model, asigurînd-ul tot odată despre calitatea perfectă ale articolelor și prețurile cele mai solide.

Așteptând binevoitorul sprijin sunt cu deosebită stimă:

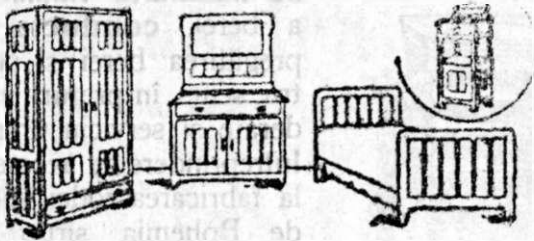
Tamásy József,
Kolozsvár.

Abonați „TRIBUNA POPORULUI”!

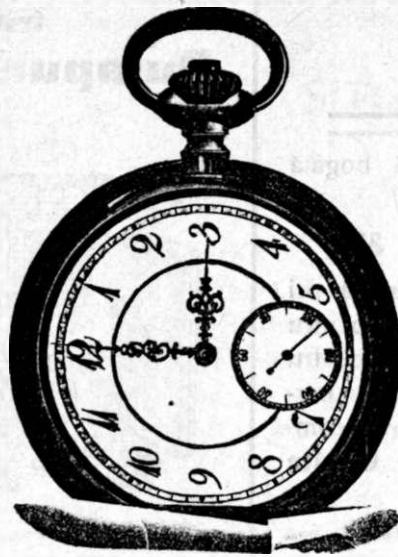
cea mai bună și mai ieftină foaie poporală.

PÁLSÁNDOR

timplar pentru edificii și mobile
Nagyvárad, Uri-utca 49 (Háros).

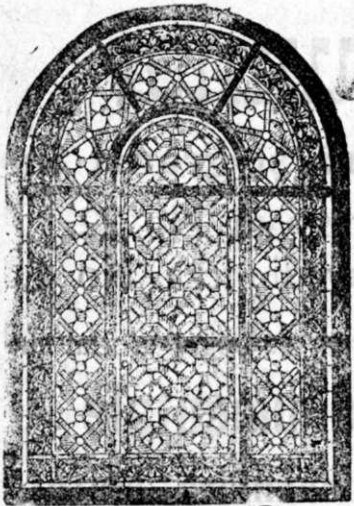
Pregătește ori-ce lucrări din acest ram atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școli, biserici, locuințe, birouri etc. din material bun și uscat după model sau din combinație proprie. și Prețuri convenabile, serviciu coulant se garant. — Telefon pentru oraș și comitat nr. 629. —

Cele mai bune
orologe
— cele mai solide și cele mai după modă —
juvaericeale
atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă che-
zăsie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință în
întreagă Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS
orologier în SZEGED;

CATALOG cu 2000 chipuri se trimite GRATUIT.
Notez că numai acela vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu
provocare la ziarul Tribuna. (ad. scriu că a cetit anunțul în Trib.)
Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Telefon 66—82.

FISCHER TESTVÉREK

Iustritori de sticlă și fabricanți de oglinzi
pictură specială pentru geamuri de biserică
BUDAPEST, VIII., Koszoru-utca Nr. 27.

Pregătim ireprosabil oglinzi, plăci,
dulapuri și apărătoare pentru uși.
Primim execuția conștiințioasă a
oricăror lucrări din acest ram, apoi
colorarea în sticlă ori mozaic a gea-
murilor de biserici, dormitoare, su-
fragerii, saloane, portale și porticuri.

← Mare depozit de sticlă în plăci. →

Comandele atât din loc
cât și din provincie se fac
cu multă conștiințioasă.

Catalog ilustrat la do-
rință se trimite gratuit.

Feivel Lipót utódai
Budapest, IX., Ipar-utca No 4.

Fabrică de bănci pen-
tru școală, aranjamente
pentru birouri, acce-
sori de gimnastică etc.

Edificare ieftină!

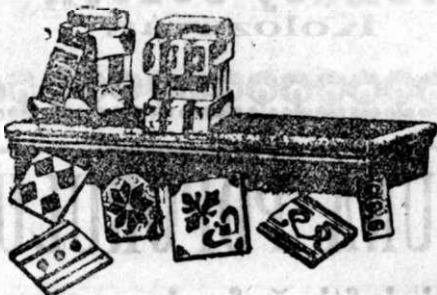
Intrece ori-care edificare
din alt material. Sistemul
meu e brevetat Nr. S—5546.
Se face prin prepararea în
mod propriu al betonului,
ori alte materii.

Primesc totfelul de edi-
ficări, locuințe, case de în-
chiriat, edificii economice
și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, în-
grădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș fa-
ciment, învăitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de
cement, pietri de edificiu, țigle, columnne pentru case,
streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips,
var stins ș. a. — Prețuri curente trimit gratuit.

Iosif Simics

Întreprindere de edificare cu beton, fa-
bricant de obiecte de cement și pierte.

Nr. telefonului:
246.

(Casa proprie)
LUGOȘ,
Str. Buziaș 37.

Specialitățile cosmetice ale lui Dr. Odor Béla, farmacist

se află în farmacia »Steaua de aur«

Aiud — Nagyenyed, Főter, (cott. Alba inferioară).

Cremă de Aiud pentru folos de
noapte. Mijloc
îreproșabil pentru albirea și moierea
pielei; nu conține nici un ingredient
dăunător de mercuriu. Prețul unui
borcan 1 cor. 20 fil.

Cremă de Aiud pentru folos —
peste zi; dease-
menea moaie pelea, nu-i unsuroasă și
păstrează foarte bine pudra. Prețul
unui borcan 1 cor. 20 fil.

**Lichid pentru moierea și al-
birea mânilor** dă pielei un alb de
culoarea marmoru-
lui. O sticlă 1 cor. 10 fil.

Săpun din cremă de Aiud
cu miros admirabil cu 1 cor. 20 fil.

Pudră de Aiud în trei culori. O
cutie 1 cor. 20 fil.

**Petroform pentru spălarea
părului** oprește căderea părului și
formarea mătreței, întărește
pielea și ajută la creșterea părului. O
sticlă 1 cor. 80 fil.

Spirit de plante din Ardeal.
Făcut din frunzele și rădăcinile buru-
ienilor de leac, dă părului un lustru
frumos, și-l face moale. Prețul unei
sticle 1 coroană 70 fileri.

Bay-Rum Samphoo pentru culti-
varea păru-
lui și a pielii. O sticlă 2 cor.

Praf Sampoo pentru spălarea pă-
rului și ținerea curată
a pielii, mai ales la femei. Un pachet
25 fil. 10 pachete 2 cor.

Hair-Reneiver (lapte pentru re-
generarea păru-
lui) părul cărunț își recapătă culoarea
originală. O sticlă 1 cor. 80 fil.

Apă aromatică pentru gură
și păstrarea și curățirea dinților. O
sticlă 70 fileri.

Apa de gură Formosan pentru
desin-
ficierea gurei și a dinților. O sticlă
1 coroană 80 fileri.

Praf pentru dinți Hydrosan
mijloc de mână întâi pentru albirea
dinților și desinficierea gurei. O cutie
1 coroană 20 fileri.

Picături pentru dinți veritabile
americane
O sticlă 60 fileri.

Lichid de brad (Espir de Bois)
pentru parfumarea
camerilor și desinficierea apartamen-
telor bolnavilor. O sticlă 1 cor. 30 fil.
Tub pentru împrăștierea acestuia 50 fil.